

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Parashat derakhim

Rosanes, Judah ben Samuel

הדוהי, סענאזר

Ṷinitsi'ah, 5503 [1742 oder 1743]

סייחה, ררד

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9997

הרוח אפילו עושה נדקה בסתר לא ינקה מדינה של גהינם שנא' יד ליד לא ינקה רע יע"ט - ולפי שלא היו עושים נדקה בא עמיהם בדיון נמור אבל ירושלם פטטו ידיהם במזות דהיינו שהיו עושים נדקה והפכו מדת הדיון למדת רחמים ומטום הכי לא בא עליהם במספט חוק והוא התי' עמנו שאמר רבי יוחנן באגדה דפרק חלק - באופן שכל האגדות האלו הם דברים אחדים איך בהם הפרט כי אם כפי' ולא חלו בה ידיים דלפי אגדה דפרק חלק מאי דכתיב ולא חלו בה ידיים הוא מעיקר הקוטיא דויגדל עון בת עמי מחטאת סדום ועם כל זה בסדום לא חלו בה ידיים כלומר שלא נפרע מהם עז' עליהם והוא בירושלים חלו בה ידיים כלומר שנפרע מהם עז' עליהם ומטום הכי לא בא עליהם במספט חוק וכא התירוץ לזה ידי נשים רחמניות כלומר דכירושלים היו עושים נדקה : אך כפי האגדה דכ"ר מאי דכתיב ולא חלו בה ידיים הוא תירוץ הקוטיא שהק' הכתו' ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום והוא לא נשתייר מהם פליטה והוא נשתייר מהם פליטה לזה תי' הכתיב דכסדום לא חלו בה ידיים כלומר שלא עשו נדקה ואם כן נשאררה מדת הדיון במקומה וחייבה מדת הדיון שלא ישתיייר מהם פליטה אבל ירושלם שהיה בהם מזות הנדקה הפכו מדת הדיון למדת רחמים ונשתייר מהם פליטה - הכלל העולה דלכל האגדות בירושלים לא התנהג בהם במדת הדיון כי אם במדת הרחמים - טוב ראיתי הדבר מפורט במדרש חוית כפי' חשכני אחריו נרובה וז' אמר ר' יאודה אמרה כז' לפני הקב"ה דכונו כל עולם על טהנת עם שכנותי במדת הדיון ועמי במדת רחמים אחריו נרובה והביאו על זה אופה אגדה דכ"ר

דרך דרמים דרוש יט

במדרש אך עשי לי עונה קטנה ליהו כהן היה ואמר לה שמפרים הלה מן העינים ע"כ

באהבת ה' אומנו קדשנו במגופיו אשר יעשה איתם האדם וחי בהם אמר רחמנא באין לך דבר

שעומד בפני פקוח נפש - וזכו כבא לכאור ויבוח הגרופית עם אליהו והמסך הפסוקים הלא הם כמובים בספר מלכים סי' י"ז

זה תאמר ותלך לקחת ויקרא אליו ויאמר לקחי נא לי פת לחם כידך ותאמר חי' אלקיך אם יש לי מעונ כי אם מלא כף קמח

כד ומעט שמן בנפחת והנני מקושטת סנים עגים ובאתי ועשיתיהו לי ולבני ואכלנוהו ומתנו ויאמר אליה אליהו אל תראי

באי עשי בדברך אך עשה לי מעט ענה קטנה בראשונה והנחת לי ולבני מעט באחרונה כי כה אמר ה' אלקי ישראל כד

הקמח לא תכלה וגו' - ויש לדקדק בפסוקים אלו טובא חזא במ"ט היא ואכלנוהו ומתנו דלאוזה תכלית הזכירה יום המיתה

לא היה לה לומר אלא שאין לה כי אם מלא כף קמח כד ומעט שמן בנפחת והם נזכרים לזה לאכול ואם לא יאכלו ימותו אבל

המיתה של אחר האכילה אינו נודק לטעמה - עוד יש לדקדק במאמר אליהו אל תראי באי עשי כדברך אך עשי לי מעט ענה

קטנה וגו' דה"ק עשי כדברך והלא זה אינו אלא כדבריו דלדידה לא היתה נותנת לאליהו ולא כלום - עוד יש לדקדק במה שכתב

אליהו דכריו ואמר עשי לי ענה קטן בראשונה והנחת לי דלמאי אינטרדיך לומר והנחת לי באומרו עשי לי סני - ומה כמה

ששים דכריו ואמר כי כה אמר ה' וגו' דמאי נתינת טעם הוא למאי דקאמר יהו והול' וכה אמר ה' -

וקודם כל דבר נקדים דנרסין בפ' בתרא דיומא ת"ר מי שחזו בולמוס מאכילין אותו טבל וטעמית טבל ותדומה

ונבלה מאכילין אותו טבלה טבל וטעמית טבל ותדומה תנאי היא דתניא מאכילין אותו טבל ואין מאכילין אותו תדומה בן

תימא אומר תדומה ולא טבל א"ר הובא דאפטר בחולין כ"ע לא פליגי דמתקנין ליה ומספינין ליה כי פליגי בדלא אפטר בחולין

מ"ס טבל חמור ומ"ס תדומה חמורה מ"ס טבל חמור אבל תדומה חזיא לכהן ומ"ס תדומה חמורה אבל טבל אפטר לתקוניה ע"כ -

וסרס' דאפטר בחולין טעם דיי בחולין של טבל להאכילין לאחר שתנטל תדומתו דכ"ע לא פליגי דמתקנין ליה ומספינין ליה

חולין ואין מאכילין אותו טבל ולא תדומה כי פליגי בדלא אפטר בחולין א"ר אובל את כולו וקאמר מאכילין אותו הטבל כמות

שהוא ולא יפרטו מתנו תדומתו להאכילין תדומה לעצמה וחולין לעצמו וכן תימא אומר מוטב שיפרטו תדומתו ויאכיליהו כל

אחד לעצמו ולא יאכיליהו טבל בנות שהוא מ"ס טבל חמור שאפילו לכהנים אינו ראוי ומ"ס תדומה חמורה שאין לה

היתיר אבל טבל אפטר דמתקן להו וחולין זהו דריוין לכל אדם ע"כ

והנה

ל

ל

הרוח אפילו עושה נדקה בסתר לא ינקה מדינה של גהינם שנא' יד ליד לא ינקה רע יע"ט - ולפי שלא היו עושים נדקה בא עמיהם בדיון נמור אבל ירושלם פטטו ידיהם במזות דהיינו שהיו עושים נדקה והפכו מדת הדיון למדת רחמים ומטום הכי לא בא עליהם במספט חוק והוא התי' עמנו שאמר רבי יוחנן באגדה דפרק חלק - באופן שכל האגדות האלו הם דברים אחדים איך בהם הפרט כי אם כפי' ולא חלו בה ידיים דלפי אגדה דפרק חלק מאי דכתיב ולא חלו בה ידיים הוא מעיקר הקוטיא דויגדל עון בת עמי מחטאת סדום ועם כל זה בסדום לא חלו בה ידיים כלומר שלא נפרע מהם עז' עליהם והוא בירושלים חלו בה ידיים כלומר שנפרע מהם עז' עליהם ומטום הכי לא בא עליהם במספט חוק וכא התירוץ לזה ידי נשים רחמניות כלומר דכירושלים היו עושים נדקה : אך כפי האגדה דכ"ר מאי דכתיב ולא חלו בה ידיים הוא תירוץ הקוטיא שהק' הכתו' ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום והוא לא נשתייר מהם פליטה והוא נשתייר מהם פליטה לזה תי' הכתיב דכסדום לא חלו בה ידיים כלומר שלא עשו נדקה ואם כן נשאררה מדת הדיון במקומה וחייבה מדת הדיון שלא ישתיייר מהם פליטה אבל ירושלם שהיה בהם מזות הנדקה הפכו מדת הדיון למדת רחמים ונשתייר מהם פליטה - הכלל העולה דלכל האגדות בירושלים לא התנהג בהם במדת הדיון כי אם במדת הרחמים - טוב ראיתי הדבר מפורט במדרש חוית כפי' חשכני אחריו נרובה וז' אמר ר' יאודה אמרה כז' לפני הקב"ה דכונו כל עולם על טהנת עם שכנותי במדת הדיון ועמי במדת רחמים אחריו נרובה והביאו על זה אופה אגדה דכ"ר

וזהו כונת ר' לוי דאמר דטעם שנים היו הנחלים עמומות בידו של נבריהאל שמה יעשו תשובה כיון שלא עשו

פקס לזרקן בחימה ולקעקע בינתם לפי טראה שכפי מדת הדיון

ראוי ה' לקעקע בינתם ואמר לו הקב"ה נבריהאל נבריהאל להונך

להונך כלומר אל תורקס בחימה אלא ננחת לפי שיש בהם כני

אדם שטוטים נדקה וכיון שכן הם מהפכים מדת הדיון למדת

רחמים ואינו יכול לבא עמיהם במדת הדיון כי אם במדת רחמים

וזהו כתיב וזהו המאמר שכתבנו בתחלת הדרוש דלעתיד לבא

כטיבא הקב"ה ללכות עכו"ם מן העולם עומדים כל השרים

של מעלה ואומרים כלום יש לפניך משוא פנים מה נשתנו אלו

מאלו - שהכונה היא עם מה שפרס' בפסוק מי זה בא מאדום

דלעתיד לבא הקב"ה בכבודו ובעצמו נפרע מסרו של עשו ואחר

כך מעטו שנאמר כי רותה בשמי' חרבי ואחר כך על אדום אשליך

נעלי וכו' שכתבאר לעיל דאיתא בספרי דלעתיד לבא נפרע

הב"ה מן עכו"ם בעצמו ולא על ידי שליח שנא' לי נקם וכלם -

ועל זה עומדים כל השרים של מעלה ואומרים כלום יש לפניך

משוא פנים מה נשתנו אלו מאלו והוא הקוטיא בעצמה שהקשה

בפרק חלק - וזהו כונת הכתיב שטוטים כל השרים ואומרו'

מי זה בא מאדום חמוץ בנדים ובגרה זה הדור בלבוטו נועה

ברוב כחו טרוחין טבא הקב"ה בעצמו ליפרע מן עכו"ם ואם

כן בא עמיהם במספט חוק נועה ברוב כחו כדי ללכותם לנמרי

ועל זה טרוחלים וכו' משוא פנים יש לפניך והלא בירושלים שהיו

חטאים ביותר נפרעת מהם על ידי שליח כדי שלא לבא עמיהם

במספט חוק ומה נשתנו אלו מאלו והוא הקוטיא ענמה שהקשה

בפרק חלק - ואומר הקב"ה למיכאל החור להם תשובה ומיראל

מתתקן לפי שלא מצא תשוב' לקוטיא השרים לפי שידע שישראל

כפי מדת הדיון היה ראוי לבא עליהם במספט חוק ועם כל זה

התנהג עמיהם במדת רחמים - לזה השיב הקב"ה אני מדבר

בנדקה והיא התשוב' בעצמה שטיב ר' יוחנן בפרק חלק דיתר'

על

ב

יא

דרך החיים דרוש יט

אנו יכולין לתקן הטבל ובגון כאין הבעלים כאן • דומה לאותה
 סקסו הרחמנים ול עלה היות דאמרינו כפרך כחרא דמסכת
 עז דטבל אומר במסו מסוס דכהיתו כך איסורו דלמה לי כך
 טעמא מיפוק ליה דטבל הוי דבר טיט לו מתירין ויתירו דמיירי
 כשאין הבעלים כאן ואין מי שיכול להפריט התרומות • הכא
 נמי מחלוקת זה דת"ק וכן תימא פיירי בדלא אפטר בחולין
 כלומר שאין הבעלים כאן כדי שיתקן את הטבל והטמא איכא
 שני איסורים נפרדים אחד של טבל ואחד של תרומה ונחלקו
 ת"ק וכן תימא חויה פהס איסורו חמור דעל כולם חייב על כל
 זית וזית וסימנין מגתתי לפי זה בהרמב"ם בפד מלכו' מחלוקת
 אסורו נכמט טבל ותרות' אם אי אפטר לתקן את הטבל מחלוקת
 אותו טבל והנה כל היט הולך יראה שפטר דברי הרמב"ם
 מורים כאשר נכתבו לדעת הר"ן דהיינו שאי אפטר לתקן הטבל
 עגמו ומיירי טיט כאן שני קבוס אחד של טבל וא' של תרומה •

ורפי פירוט זה שכתבו לדעת הר"ן נראה לי קופיט אחרת
 שנקטתי בסוגיא זו דבמה נחלקו אבות העולם אם
 מחלוקת אותו טבל או תרומה דמר סבר טבל חמור ומר סבר
 תרומה חמורא ולמה לא נעשה תיקון אחר וינצל מאיסור טבל
 ומאיסור תרומה והוא שיתקן הטבל ויפריט התרומה ויחזור
 ויערב אותה עם החולין דהטמא ליכא איסור מורה כלל דהא
 מן התורה חד כפרי בטיל כדכתיב אחרי רבים להטות ומה גם
 בזמן כתיבו וכמבואר • וכי תימא מסוס דאין מבטלין איסור
 לכחלה זה אינו מילה ארוכה כלל ולא מיכשיח לסכרת לאקת
 הרחמנים והאחרוני' דאית להו דאיסור זה דאין מבטלין איסור
 לכחלה הוא מדרבנן דוקא דפטיטא דמוטב שיטבור איסור
 דרבנן ולא יעבור על איסור מורה אלא אף לת"ד דהא דאין
 מבטלין איסור לכחלה הוא מדרבננא וי"ל לה מוריע בפלה
 מכל מקום פטיטא דאינו אלא איסורא כגלמא ואפילו לא ליכא
 וכמבואר וא"כ מוטב שיעבור איסור זה דאין מבטלין איסור
 שאינו אלא איסורא כגלמא תמה שיטבור החולה באיסור שהוא
 במיתה בידי שמים וכי תימא דאיסור הטבל או התרומה עובר
 עליה החולה אך איסור דאין מבטלין איסור חנו עושים אותו
 ולא יפנו האיסורין לידחות אנלנו • זה לא נישן ליאמר כלל
 שהרי אנו כותשין לחולה בשב' כדי כלא אכל החולה נבלה הרי
 שאין הפרט אם נעשה האיסור על ידי החולה או על ידי אחרים
 כל שהוא לגורך החולה חסוב כגוף אחד • והנה כגלמא להר"ן
 דאית ליה דכמא פיירי כשאין הבעלים כאן לא קס' א כלל אך
 לרס' דאית ליה דכמא פיירי שאנו יכולין לתקן הטבל אלא כאין
 די בחולין לבדם לאחר כניסלה תרומתן אחתי לא תיקבו שיתקן
 ויחזור ויערב ונעגא דאין באן למרבה כי אם איסורא כגלמא •

וראיה דס"ל לרס' דכל איסור שנעשה שהוא לגורך החולה
 ובגון טבל ותרות' דלכילת טבל או תרומה הוא
 צורך החולה וכן לשחוט לחולה או להאכילו נבלה דע"כ לגורך
 החולה צריכין אנו להתי' איסור דנטייל נשמה או איסור דאכילת
 נבלה בזה הוא שאנו טעדים האיסורים אזויה קל ואזויה חמור
 ומחלוקת אותו הקל הקל החלה אצל הכא באיסור זה שאנו
 מבטלין איסור אין בו צורך לחולה כלל דמאי איכפת ליה
 אם אנו מבטלין האיסור' אם לאו ואף שאנו מגילין אותו האיסור
 חמור מכל מקום כיון שאין בו צורך לחולה לא ניתן איסור זה
 לידחות אף שהוא איסור קל ומוטב שיטבור החולה על איסור
 חמור כיון שהוא צורך החולה תמה שיעבור על איסור קל כיון
 שאיסור זה אין בו צורך לחולה •

וסימנין מגתתי לחילוק זה ברלב"ג בפירוטו על מה כאמר
 אחימלך לדוד אין להם חול • אל תחת יד יבי' אם
 לחס

ורגוה דע אדבר במאי דהוקסא לי בסוגיא זו מהא דכמב
 הר"ן בשם הראב"ד בחולה טיט בו סכנה דשוחטין לו
 דלמה לא נאכילוהו נבלה שהיא איסור לאו ועדיף מלשחוט
 שהוא איסור סקילה • ותיירך דנהי דאיסור נבלה הוא איסור
 לאו וכמה איסור סקילה מ"ט איכא חומרא אחרת נבלה
 שהאובלה עובר על כל זית וזית טבה אכל לעניין סבת לא עבר
 אלא בסעת שחיטה וחד איסור הוא דאיכא ומש"ה לאוין הרבה
 דנבלה לא תקרו איסור קל לנבו חד לאו דכמב אע"ג דהוי איסור
 סקילה ע"כ • ונוראות נבלאתי מה יענה הר"ן ביום שידוכר
 בו סוגיא הלון דנחלקו רבנן וכן תימא אם מחלוקת אותו טבל
 או תרומה ולפי דבריו פטיטא דמתקנין לטבל ומחלוקת אותו
 התרומה בפני עגמה דליכא איסורא כי אם כאותו זית דתרומה
 אכל בטבל חייב על כל זית וזית טבה ואע"ג שאין כאותו זית על
 טבל שיטור תרומה להתחייב עליו מכל מקום איסור הטבל אינו
 בטבל התרומה טיט בה אלא צורת מלך היא' שהאובל טבל חייב
 מיתך והרי כהנים שאובלים תרומה וחייבים מיתה על הטבל
 ובמבואר • והטמא הדברים ק"ו ומה התם בכמב איסור סקילה
 אחרי דמוטב שיטבור איסור דסקילה תמה שיטבור תרי איסורי
 דלאו דנבלה הכא דתרייהו איסור מיתה בידי שמים לא כל ככן
 שאמר דמוטב שיטבור חד איסור דתרומה תמה שיטבור תרי
 איסורי דטבל ואע"ג דאיסור תרומה חמור מאיסור טבל מסוס
 דטבל איסור לתקניה מכל מקום פטיטא דטפי חמור איסור
 סקילה מאיסור לאו תמאי דחמיר איסור תרומה מאיסור טבל •
 וכי תימא דהר"ן לא אמר להילמיה חליבא דת"ק כי אם חליבא
 דכן תימא דסבר דמחלוקת אותו תרומה זה אינו חדא דאנן ק"ל
 דהלכתא בת"ק וכמו שפסק הרמב"ם בהלכות מחלוקת אסורות
 דטבל ותרות' מחלוקת אותו טבל ועוד דאף דתימא דהלכתא
 ככן תימא עדין הקוטיטא במקומה עומדת שהרי בנמרא כמבואר
 לתם טעם לכן תימא דמחאי מחלוקת אותו תרומה אחרו
 דטעמיה הוא מסוס דסבר דטבל חמור מסוס דלא חזייה לכהן
 אכל תרומה חזייה לכהן ולפי דברי הר"ן לא אינטרדך להאי
 טמא דאף דתימא דתרומה חמירא מאיסור טבל מחלוקת אותו
 תרומה משו' דבתרות' לא עביד כי אם חד איסורא ובטבל עביד
 תרי איסורי באופן דבריו הר"ן הללו לכאורה הם מתמיהים •

והנראה אגלי דהר"ן אל רוח אחרת אמת בפירוט הסוגיא
 דמאי דאמרינן איכא דאיסור בחולין דכילי
 עלמא לא פליגי דמתקנין ליה ומספיקן ליה אין הכונה כחו
 ככירט רס' דהיינו טיט די בחולין שבו ומאי דאמרינן כי פליגי
 בדלא איסור בחולין היינו כאין די בחולין ולדידיה אין כאן כי
 אם קב אחד כל טבל ונחלקו אם מתקנים אותו אם לאו ולפי פי'
 זה לא הוי דומיא דריבא דקמני טבל ונבלה מחלוקת אותו נבלה
 טבל וכפיעית מחלוקת אותו כפיעית פהס שני איסורים מדברים
 כפרדים אך להר"ן הך דטבל ותרות' הוי דומיא דריבא דטבל
 ונבלה וטבל וכפיעית ומיירי דים כאן שני היום אחד של טבל
 ואחד של תרומה והאחר רבה היכא דאיסור בחולין כולי עלמא
 לא פליגי דהיינו דבידינו לתקן הטבל כ"ע לא פליגי דמתקני'
 ליה ומספיקן ליה ומיירי דין טיט די בחולין כל טבל זה להארילו
 לאחר שניטל תרות' ודין שאין די בחולין של טבל זה להארילו
 לאחר שניטל תרות' ודין הכי ודין הכי מתקנין ליה ומספיקן
 ליה דאכילו אם אין די בחולין שבו לאחר שניטל תרות' ודין
 מתקנין ליה ומחלוקת אותו דחילין והתרומה כי היכי דלא
 ליטבור ליה חזקין הרבה דהיינו שאם יאכל הטבל כמות סרוא
 יעבור י"ל כל זית וזית אך לאחר שיתקנו אותו אינו עובר אלא
 על כות דתרומה כי פליגי דלא איסור בחולין כלומר שאין
 אנו

לחם קדשים אם נשמרו הנעדים אך מאשה וזל והמיר הכתוב
 אכילתה לזרים ולא אכילתה בטומאה כי הזרות יתכן שיותר
 מפני פקוח נפש כי האכיל' היא כנגמותה עסירה הסכנה שהיה
 צדעבט וחולס הטומאה אין ראוי שתדחה מפני זה אחר שאינה
 בעגמותה סיבה להסיר הסכנה ע"כ * והנה הסריו על המדה
 במה שכתב שהטומא' אין ראוי שתדחה מפני הסכנה ודבר זה
 ישתקע ולא יאח' טלח מצינו טום אסור שאינו נדחה מפני
 פקוח נפש כי אם עז' וג'ע' וספיכות דמי' אבל טלח כל האיסורים
 בכללם נדחים מפני פקוח נפש ואילו הם דברים פשוטים * ודע
 בדפוק הכונס אמרינו ויתאוו דוד ויאמר מי יסקני מים מכור
 בית לחם אשר בשער ויבקעו שלשת הנכורים במחנה פלשתיים
 ויטלכו מים מכור בית לחם אשר בשער מאי קח' מביא ליה
 אמר רב' אמר ר' טמון באש קח' מיבעיא ליה אי כרי' אי כרכני'
 ופ' רשי' טמון באש קח' מיבעיא ליה מעשה בא' לפניו במחנה
 עשרפו אגסיו נדיס טל ישראל ונגרף לשלול הלכה אם חייבים
 לשלם כלים הטמוני' בתוכה כרו' או פטורים כרכני' רב הוגא' את'
 נדיסו הטעור' ד' ישראל הוו דהוו מטפרי פלשתיים בהו וקח'
 מיבעיא ליה מהו להנכל עמנו בתמון חכרו שלחו ליה אסור להגיל
 עמנו בתמון חכרו כו' * ובתבו אמוס' מהו להגיל עמנו בתמון
 חכרו מיבעיא ליה אם חייב לשלם כשהגיל עמנו מפני פקוח
 נפש ע"כ * כונת דבריהם דודאי לא נסתפק דוד אם תותר
 להגיל עמנו בתמון חכרו במקום סכנה דאין לך דבר שיעמד
 בפני פקוח נפש ואין יתכן ששיכו לו הסנהדרין דאסור להגיל
 עמנו בתמון חכרו אלא דמה שנסתפק דוד הוא דנהי דמות'
 להגיל עמנו מכל מקום חייב לשלם או דלמא פטור כיון דכרשו'
 קח' עביד והסיכו לו דחייב לשלם וכ"כ הר"ש יע"ש * ולפי זה
 מאי דאמרינו כנמרח כשלמא לת' דלמקלי היינו דכתיב ויתייב
 כרוך החלקה ויגילה כו' הכונה היא שחייב אותם לשלם דמי
 העדשים והטעורים אך רשי' זל' כתב ויגילה טלח יטרפוה
 הואיל והאסור להגיל עמנו בתמון חכרו ע"כ משמע דל' דמה
 שנסתפק דוד הוא אם תותר להגיל עמנו בתמון חכרו והדבר
 הוא תימה בעיני דאין יתכן דבמקום פקוח נפש אסור להגיל
 עמנו בתמון חכרו *
 גמ' מה שכתב הדלכ"ב בסוף דבריו ולזאת הסיבה בעינא
 יותר לכבות את הנר ולא יותר לטלטל את הנר כמו
 שביארנו במקומו ע"כ * דבר זה לא נפתר ולא יתבאר ואם כיוון
 על אותה שטינו בפ' ד' טבת המכבה את הנר מפני שהוא
 תמירא מפני צוים מפני לסטים מפני דוח דעה מפני החולה
 שיטן פטור ואוקמהו במ' בחולה שיטן בו סכנה וברין הוא דלימני
 מותר אלא מטום דבעי לחימני סיפא חייב תנא רישא פטור ועל
 זה הוקשה לו דאמאי תמירא לכבו' יטלטל הנר ויוגי' אנה מהחדר
 ונכח קוטי' זו חילק בין טלטול לכבו' * הא לא קטי' כלל דלא
 אחא מתני' להורות כי אם שהתורה תלאכה נמורה דמכבה מפני
 גוים ומפני החולה היבא דאי' אפטר בענין אחר כי אם במכבה
 ובגוון שיטן לחוס טע' שיוגי' אנה חוץ לחדר יבואו גוים או יכבד
 חוליו ויסתכן אבל פשיטא דאם אנו יכולים להסיר הסכנה על
 ידו טלטול הנר פשיטא שלא נעשה תלאכה נמורה ואטו אם יכול
 לכבות הנר באוזה דבר טלח ידמה האור החונה לא יעשה אלא
 ודאי דהתם בתמני' לא חיידי' אלא היבא דליכא טום תיקון להסיר
 הסכנה אלא תי' טיבה הנר והאמרינו דמות' *
 דן' אמת דקוטי' הרב בדברי' אחימלך שאמר לדוד אם
 נשמרו הנעדים אך מאשה היא קוש' עגומה דלא ימנע
 אם ידע אחימלך בסכנת דוד טלחו בולמום כדברי' רזל אם כן
 אפילו לטמאם היה מהראוי שיאכיל ואם לא ידע טלחו בולמום

אם כן מי תמיר לו לתת לו לחם קדש שהוא אסור לזר * וראיתי
 להרב בעל יפה מראה בפ' דיומא מא' ב' עלה היה דאמרינו רב
 הונא אחר עשרים וארבעה עשרות שאל דוד ברעבון אכלם
 וכתב שם הרב שאלם כולם דוד תחמת רעבון טלחו בולמום
 והוכרז לאכול כולם אע"ז דבלאו הכי היו מותרות לזרים מכיון
 דהוסרו מעל השלחן לאחר הקטרות הבזיכין והביא הרב אותה
 סוגיא דפרק שפי הלחם דקאמר והוא דרך חול ואף כי היום
 יקדש בכלי דהכי קאמר להו דוד לא מיבעיא האי דכיון דנסיק
 ליה ממעילה דרך חול הוא אלא אפילו אחיך נמי דהיום יקדש
 בכלי הכו' לי דליכול דמסוכנו הוא * ומאן הכורים הרב דלחם
 הפנים שהוסר מהשלחן אחר הקטרות הבזיכין שהם עותרים
 לזרים * וכן טנה עוד בדבר הזה והקשה מכל' שאל דוד הכ"ד
 עשרונים תחמת רעבון דלמא רובו ניתן לו לנידה לדרך כיון
 דמות' היה אפי' בלא סכנה כו' ע"כ *

ואתרי

בקטת המחילה דבר זה ישתקע ולא יאמר דמלתא
 דפשיט' היא דלחם הפנים אף שהוסר מעל השלחן
 אחר הקטרות הבזיכין אפי' אסור לזרים לפי שהוא קדשי קדשי'
 דאינו נאכל אלא ליום וליילה ולא אהני הקטרות הבזיכין אלא
 להוציא ממעילה דקול דכל דבר שיט בו היתר לכהנים אין בו
 פסוס מעילה אבל לעולם דאסור לזרים כדון כל קדשי קדשים
 וזה פשוט * ואם כן דהרא קוטי' לדוכמא דמה היתה כונת
 אחימלך באומרו אם נשמרו הנעדי' אך מאשה * וראיתי לרש"י
 שכתב אם נשמרו אך מאשה בקוטי' אני מאכילן לזרים אך זה אי'
 אפטר שאכילהו בטומאה וכ"כ רבינו יעשיה * ולא ירדתי לסוף
 דעתם דלמה יקל בעיני אחימלך אכילת הזו קדשי קדשים ויכבד
 בעיניו אכילתם לטמאים והלא אין לך דבר שיעמד בפני פקוח
 נפש *

וכרי

ליושב כל זה נביא המטף הפסוקי' שאמר דוד לאחימלך
 ועתה מה יש תחת ידך חמשה לחם מנה בידו או הנמל'
 ויען הכהן את דוד ויאמר אין לחם חול חל תחת ידי כי אם לחם
 קדש יש אם נשמרו הנעדי' אך מאשה ויען דוד את הכהן ויאמר
 לו כי אם אשה עזרה לנו כמחול שלטום כו' והוא דרך חול ואף
 כי היום יקדש בכלי ויתן לו הכהן קדש כי לא היה שם לחם כי
 אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה' לטום לחם חום כיום הלקחו
 ע"כ * והנה הדקדוקים באלו הפסוקים רבו כמורכו חדא' במ"ש
 דוד מה יש תחת ידך היא מלה תייתרת דפשיטא דמה שיש תחת
 ידו יתן לו ולא ממה שאינו תחת ידו * ועוד יש לדקדק בפ' ש'
 חמשה לחם מה הית' כונת דוד כמספר זה ואינו מדרך המוסר'
 למי שסול חייה דבר מחברו שיטלו ממנו במדה במקו' ובמטרה
 ולא היל' ל' אלא שיתן לו לחם כדו' טלח ימות ברעב * וכן יש
 לדקדק במה שסיים דוד דבריו ואמר או הנמנא הם דכריש
 מויתרים דאם כונתו היא שאם לא היה ביד אחימלך לחם שיתן
 לו מה שמת' בידו הא מלתא דפשיטא היא ואם כונתו היא שאם
 לא יש לו ה' לחם שיתן לו מה שימנא דהיינו שטלח או ארבעה
 לחם גם זה לא יתכן דאין יתכן שאם לא היה נמל' ביד אחימלך
 מה שאל דוד בלא יתן לו מה שמתנא בידו * וכן יש לדקדק
 בפ' שאמר אחימלך אם נשמרו הנעדי' אך מאשה יקשה מה
 שהקטנו דאמרי' לא תמיר אכילת' בטומאה לאחר שהיו פסוכים
 וכן יש לדקדק במאי דקאמר דוד והוא דרך חול ואף כי היום
 יקדש בכלי כמעט דברים הללו אין להם מוכן לפי פשוט * ובפ'
 שפי הלחם אמרי' מאי דרך חול דקאמר להו הכי האמרו ליה ליכא
 לחם כי אם לחם חום המוסרים מלפני ה' אחר להו לא מיבעיא
 הא כיון דנסיק ממעילה דרך חול אלא אפילו אחיך נמי דהיום
 יקדש בכלי הכו' לי דליכול דמסוכנו הוא דאמרו בולמום יפ' רש"י
 דנסיק

והנה רד"ק ז"ל הקשה דאף דכתיב אחימלך לא היה לחם חול וכי לא היה ככל העיר לחם חול שיטאל דוד מאחד מבני העיר עד שהורד אחימלך למת לו לחם קדש וא"ת לא רצה דוד לנלות עמו בעיר ובסתר בא אל אחימלך היה לו לאחימלך לכקס לחם חול מאחד מבני העיר להאכיל לישראל ופי' היו חוקרים לאחימלך בעבור מי מבקש אותו והתשובה כי כוב עיר הכהנים היתה כולה כהנים לפיכך נקראת עיר הכהנים וכיון שהיתה כולה כהנים ולא היה ישראל שוכן ביניהם היו כל העיר אוכלים תרומה והתרומה היא לזרים בעון מיתה והתסוכן מחמת רעב מאכילין אותו דבר האיסור אם אין לנו מותר ומטני דברים האסורים מאכילין אותו הקל ולפיכך נתן לו אחימלך לחם הפנים המוסרים מלפני ה' שאין בהם מעילה

והנה מ"ט דאיסור התרומה חמיר מאיסור קדש דכריו באמתו מאד אך בת"א שיהיה האוכל טהור אך אם היה טמא הדבר הוא כהפך שאיסור הקדש חמיר מאיסור תרומה לפי שטמא האוכל את הקדש הוא ככרת וכדכתיב והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו וזכרתה הנפש היא מעמיה ואפי' זר כשהוא טמא שאוכל קדשי קדשים חייב כרת ואע"ג דכלא טומאה נמי היה אסור בקדשי קדשים מכל מקום איסור טומאה חייב עליה וחייב כרת ואע"ג דזר טמא שעבד עבודה אינו חייב משום טומאה כי אם משום זרות וכדכתיב הסוגיא דפרה ד' אחין כבר כתבו המוסרי' שם דטעמא הוא משום דאטומאה דעבודת מקדש לא הוזהרו זרים כי אם כהנים דכתיב דבר אל אהרן ואל בניו ויגורו מקדשי וכו' אבל בטומאה דאכיל' קדשים כתיב שתמא והנפש אשר תאכל בשר שכולל כהנים וזרים - והו' ככתיב הרמב"ם בפרק ח' מהלכות פסולי המוקדשין כל אדם שנטמא בו' ואכל כוית מן הקדשים כו' חייב כרת וטעמא דחיל' איסור טומאה על איסור זרות באכילת קדשי קדשים הוא מטעם איסור כולל דהיינו מעיקרא היה הזר מותר בקדשים קלים ואיסור בקדשי קדשים נטמא מנו דנאמר בקדשי קלים גם כן כאשר בקדשי קדשים וכל זה הוא מבואר באותה סוגיא דפ"ד אחין אך גבי תרומה ליכא כי אם מיתה בידי שמים לזרים משום זרות ולכהנים משום טומאה וזר טמא שאכל תרומה אינו חייב כי אם משום זרות דכי אורר רחמנא אטומאה לא אזהר אלא לכהנים כדכתיב איס' מורע אהרן והוא גרוע ופסוק זה הוא אזהרה לכהן טמא שאכל תרומה - והו' שהרמב"ם בפ"ו מהלכות תרומות כתב זר שאכל תרומה בזדון בין שהיה טמא בין שהיה טהור חייב מיתה בידי שמים הרי מבואר דוד שאכל תרומה בזדון אין חילוק בו בין טמא לטהור נמצא לפי זה דאף דבאדם טהור קדש קול תרומה מכל מקום באדם טמא חמיר קדש מתרומה לפי שקדש הוא בכרת ותרומה מיתה בידי שמים וידוע דכרת חמיר מיתה בידי שמים -

ויש לנו עוד לדעת דטמא שאכל קדש שהוא בכרת הוא דוקא לאחר שקרבו מתירו וכדנתן בפ"ב דמעילה זה הכלל כל שיש לו מתירין אין חייבין עליו משום פגול נותר וטמא עד שיקרבו מתירו והנה המתירים הם במנחות הקטרת הקומץ והלבונה ובשתי הלחם הקרבן ב' ככשי עלתה ובלחם הפנים הקטרת הבזיבין וכל הדברים הללו הם הלכות פסוקות - ונמצא לפי זה דהיכא דיש לפנינו שלשה איסורים דהיינו לחם הפנים אחר הקטרת הבזיבין ולחם הפנים קודם הקטרת הבזיבין ותרומה הקל שכבולס הוא לחם הפנים אחר הקטרת הבזיבין שאין בו כי אם לאו זרות וחמור ממנו הוא לחם הפנים קודם הקטרת הבזיבין דאינא לאו דמעילה וחמור שכבולס הוא תרומה

ט"ז

דנפיק מעילה דכיון דסלקו מותר לכהני' וכל שיש לו טעם היתר לכהנים אין בו מעילה ולא מיבעיא הך סברא כסתלק אף אף הם מסודרים על השלחן הנו לי דמסוכן הוא ע"כ וכבר הביא רש"י פוגיו זו בפירושו :

ויש לתמוה טובא דמאי קאמר ל"מ הך דכיון דנפיק מעילה הותר לזרים והלא קדשי קדשים הם וכו' כ"ת מטום דהיי מסוכן א"כ מה חדש לו דוד אפי' הנהו דהיום יקדש בכלי הכו לי פטיטא דכיון דהותר לו לאכול קדשי קדשים אף שהיה זר מטום דהיי מסוכן פטיטא דהותרו לו כל האיסור ועוד מנ"ל לדוד שאחימלך היה טועה בדיון זה לחלק בני מסוכין בין דבר דנפיק מידי מעילה לדבר דלא נפיק מידי מעילה עד שהורד דוד לומר לו דאפילו דבר שלא יצא מידי מעילה הותר לו - וע"ק לי דכיון דהתנאי' היה שהיה טם לחם הפני' דנפיק מידי מעיל' טורח זה של דוד טבא ללמד לאחימלך שאפי' קדש דלא נפיק מידי מעילה דהוה למסוכן למה מאחר שלא נזכר בדברי אחימלך הפך מזה שהרי אחימלך לא אמר אלא שהוא נותן לו לחם קדש בתנאי' אם נשמרו הנערים וכו' ולא חילק בין לחם דנפיק מידי מעילה ללחם דלא נפיק מידי מעילה - עוד ז"ל דבטעת הנתונה דכתיב ויתן לו הכהן קדש ביאר הכתוב דנתן לו מלחם הפנים המוסרים מלפני ה' ולמה זה במחלת הדברים שאמר שהיה לו לחם קדש למה לא ביאר שזה הלחם היה מלחם הפנים המוסרים מלפני ה' וכדי ליישב כל זה נקדים הקדמה אחת ונחקור במיהו זמן היה ויכוח זה טל אחימלך עם דוד - ובאגדת שמואל אמרינן דוד אטכחיה לאחימלך שהיה עושה לחם הפנים בטבת אל' ביום השבת וערכו כתיב עריכתו בטבת ואין מעשהו - בטבת אל' כך למדנו דואז דמעשהו דוחה את השבת אל' דוד כך מקובלני עריכתו בטבת ואין מעשהו דוחה את השבת ע"כ - וכבר בגמרא זדרו נד זה בפרק שמי הלחם ונחלקי רז' ור"ט באפיית לחם הפנים דרז' סבר דדוחה את השבת ור"ט סבר דאינו דוחה את השבת ואחריו בגמרא אמר ר' אבהו בר כהנא וסנייהם מקרא אחר דרסו והוא דרך חול אף כי היום יקדש בכלי רז' דאית ליה דדוחה את השבת סבר דבחול אטכחניהו דקא אפו ליה קא תמה ואמ' דרך חול קא אפיתו ליה אף כי היום יקדש בכלי ואפסיל ליה בלינה ור"ט דאית ליה דאינו דוחה את השבת סבר דבשבת אטכחניהו דקא אפו ליה ואמר להם דרך חול בעיתו למעבדיה מידי טבור מקדש שלחן הוא דמקדש ע"כ - ואף על נב דבגמרא דחו נד זה ואמרו ומי מניח אחרת דבטעת אפייה אטכחניהו והכתיב ויתן לו הכהן קדש כי לא היה טם לחם כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה' והטאו כונת הכתיב שאמר והוא דרך חול לכונה אחרת - מכל מקום אגדת שמואל חולקת אש"ס דלין וס"ל דבטעת אפייה אטכחניהו ולקויטת הגמרא ז"ל דלטולס בטעת אפייה אטכחניהו והמתין דוד מעט עד שגאפה וסדרו אותו על השלחן וסלקו הלחם שהיה טם מפל השלחן ונתן לדוד מלחם הפנים המוסרים מלפני ה' ואפשר שיעקר קויטת הגמרא אינה אלא חליב' דמ"ד דבחול אטכחניהו דוד בטעת אפייה ולזה הקטו דזה לא יתכן דאי אמרת דבחול אטכחניהו ע"כ היה ביום הששי שהוא טעם אפייה ואיך כתיב שנתנו לו מלחם הפנים המוסרים מלפני ה' וכיום שטי מתי טיחיהו לחם זה הרי לא היה נאכל אלא ליום וליה אף למאן דאמר דבשבת אטכחניהו דוד לאחימלך אפשר דבטעת אפייה אטכחניהו וכמו שכתבנו - נמנינו למדין דבאותה טעה טבא דוד אלל אחימלך היו טם שני מיני לחם האחת היא מה שהיה מסודר על השלחן והאחר הוא מה שסלקו מעל גבי השלחן וחלקו אותו לכהנים -

והנה

שהוא במיתה בידי שמים וכל זה באדם טהור אך באדם טמא
הקל שבכולם הוא לחם הפנים קודם הקטרת כזכור לביא
מיתה מטום דלא קרבו מתיריו וחמור מתנו תרומה שהוא במיתה
בידי שמים וחמור שבכולם הוא לחם הפנים אחר הקטרת כזכור
שהוא בכרתי וכבר כתבנו למעלה דכשבת אשכחיה דוד לאחיהלך
ועוד כתבנו למעלה דלרזל פירוש הכתוב דהוא דרך חול הוא
לחם הפנים אחר הקטרת הכזיבין שהוא קרוב להיות חול מאחר
שאין בו מעילה ופי' ואף כי היום יקדם בכלי הוא לחם הפנים
קודם הקטרת הכזיבין שמתקדם בשלחן שקדושתו חמורה שיש בו
מעילה • ונרמזין בפ' דיוטא כיצד כהן גדול נוטל חלק בראש
נוטל חלה משתי חלות ד' או ה' ממעשה לחם הפנים ד' חומר
לעולם ה' שנאמר והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה
לבניו • וכבר נתבאר סם בנמרא חלה היה נוטל ה' ולא שס' יע"ס
והנה דבר ידוע הוא שחיהלך היה כ"ב וכדכתיב ושאלו לו
באלקים •

ובזה נבא לביאור הכתובים בזיכור זה דאחיהלך עם דוד
והנה ארוננו דוד אף בחוליו שחזו בולמוס וקן
ויושב בישיבה היה וכלכל דבריו במספט וכבר ידע דכבוד היו
בולם אוכלי תרומה ולא היה עם חולין כלל ולזה אמר לו ועתה היו
מה יס תחת ידך ה' לחם תנה בידי כלומר חלקך שהוא ה' לחם
בדין כל כ"ג שנוטל ה' לחם תנה בידי או חס און לך לפי שמיטטר
שכבר נאכלו או הנמנא תנה בידי כלומר מהלחם שהוא מנוי
תמיד דהיינו הלחם שבשולחן שהוא מנוי תמיד כדכתיב לחם
פנים לפני תמיד ואפילו כשהיו מסלקים הלחם לא היו מסלקים
עד שהיו משיתים אחר למאמרו יתברך לפני תמיד והקד' ה' לחם
ללחם הנמנא על פי שורת הדין שמי שחזו בולמוס מאכילין אותו
הקל הקל תחלה והה' לחם שהם תחת ידו קיל איסורם לפי שאין
בהם מעילה אף הלחם הנמנא חמור איסורם לפי שיש בו דין
מעילה • והנה אחיהלך הבין דברי דוד שלא רנה תרומה מטום
דחמור איסורא שהוא במיתה בידי שמי' והסיב לו האמת כדכרין
שאין לו לחם חול כי אם קודם יס אף אין גוהן לך לחם קודם
חלה אם נשמתו הנערים אף מאשה לפי שכשהם טהורים התרומה
חתירה איסורא מהקודם אף אם לא נשמתו מאשה שהם טמאים
אדרבה איסור אכילת קדשים בטומאה חמיר איסוריה מאיסור
אכילת תרומה בטומאה וכמו שכתבנו ואם כן און אני נותן לך
לחם קודם כי אם תרות והנה אחיהלך דקד בדבריו אף לא חילק
בין קדם לקדם חלה אלא שם הדברים ואמר שלא היה גוהן לו טום
לחם קדם בין ה' לחם בין לחם הנמנא חלה אם נשמתו הנערים
אף מאשה ועל זה הסיב לו דוד טזה אינו ואמר ויען דוד א הכהן
ויאמר לו האמת הוא כי אם אשה עזורה לנו כתמול שלשום ונז'
כלומר דכולנו טהורים וזה שאני אומר לך שכולנו טהורים הוא
והוא דרך חול דהיינו ללא שהוא דרך חול דהיינו שקרבו הכזיבין
שיס באכילתו בטומא' כרת וכל שכן שיש לחם קדם שהיום יקדם
בכלי טלח קרבו הכזיבין וכיון שכן אף אם היינו טמאי' היית נרי'
ליתן לנו לחם קודם ממה שקדם בכלי דכיון טלח קרבו המתירין
אין בו מטום טומאה ואם כן קיל מפרומה דתרומה יס בו מיתה
בידי שמים מה שאין כן באוכל בטומאה מהלחם שלא קרבו
מתיריו נמנא טלח נדק אחיהלך כמה סגסר את הדלת טלח היה
נותן לחם קודם חלה אם היו טהורים אבל אם היו טמאים לא
היה נותן לחם קודם כי אם תרומה טזה אינו לפי שיש הפרס בין
קדם לקדם כמו שביארנו ולפי שיטת רזל שאמרו דה' ק' להו דוד
לא מיבעיא הך דכיון דכפיק ליה ממעלה דרך חול הוא האף
נמי דהיום יקדם בכלי הכו' • ונתמנו בתחלת דכרינו דמהיבא
תימי לחלק נמי מסוכן בין קודם הקטרת הכזיבין לאחר הקטרת
הכזיבין

הכזיבין • יס ליישב גם כן לפי דרכינו דדוד בחר בלחם הפנים
מהתרומה מטום דאיסור תרומה חמור מאיסור לחם הפנים מ"מ
היה עולה על הדע' דהיינו דוקא לגבי לחם שכבר הוקטרו כזיבין
דלית ביה איסור מעילה כי אם איסור לחו דורות ופשיטא דקיל
מתרומה שהוא במיתה אבל קודם הקטרת הכזיבין איבא תרמי
איסור אכילת קדשים קודם הקטרת המקטיר ואיבא איסורא
דמעילה והיה עולה על הדעת דמוטב שיאכל תרות' אף מאיסורו
חמור שהוא במיתה כיון שאין בו חלה איסור אחד ולא יאכל קדם
קודם הקטרת המתיר לפי שיש בו שני איסורים ותכלין יס לזה
מדברי הר"ן זל שכתבנו בתחלת דכרינו דמוטב שיחלל שבת אף
שהוא איסור חמור ממה שיאכל כפלה אף שהוא איסור קל לפי
שעושה איסור בכל זית וזית • לזה בא דוד ואמר דליתמנו להנך
מילי דלא מיבעיא האי דכיון דנפק ממעיל דרך חול הוא ופשיטא
שאף שיש בו איסור לורים מכל מקום קיל מתרומה שאיסורה
במיתה חלה אפילו האף נמי דהיום יקדם בכלי דאיבא שני
איסורים מ"מ קיל מתרומה שאיסורה במיתה אף אין בה כי אם
איסור ה' והחילוק שיש בין הך להאיך דהר"ן הוא מבוחר ודוק •
והזר הכתוב ואמר ויתן הכהן קדם כי לא היה עם לחם חול
כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה' טזה הלחם הוא
קרוב להיות חול מאחר שקרבו כזיבין ואין בו מעילה וכיון
שהיו טהורים נתן לו מזה הלחם המוסרים מלפני ה' שהוא דרך
חול ולא נתן לו מהלחם האחר לפי שהוא קדוש יותר ומזיר
איסורא • העולה מכל זה דלעולם אף אכילת קדשים בטומאה
הותר למסוכן ומה שאמר אחיהלך אם נשמתו הנערים אף מאשה
דוח אחרת אמו בדברים הללו ובהלכתא רבוותא היה עם
עם דוד לראות איזה איסור קיל מחבריה •

באופן דליתמנו לדברי הרלב"ג שכתב דאכילת קדשים
בטומאה לא הותר למסוכן • ומכל מקום אף
ששפתנו שכתב רלב"ג מכל מקום עיקר החילוק שכתבנו לרבות
דש"י דלא הותר לבטל האסור' כידים כיון שאין במעשה זה תועלת
לחולה כיתן להאחר ובמקומו עומד • אך מה שקשה בעיני
לחילוק זה הוא דאיתא התם בנמרא על מילי דקאמר רבה היבא
דאפטר בחולין דכ"ע לא פליגי דמתקנין ליה ומספיגין ליה
והקטו פשיטא ופירשו לא נריבא שכתב וחזרו והקטו שכתב נמי
פשיטא טלטול מדרבנן הוא כו' יולפי מה שחלקנו נהי דהפטרות
תרומות שכתב אין בו כי אם איסור דטלטול בעלמא מכל מקום
כיון דאין בו כורף לחולה לא כיתן איסור זה לידחות דמיתא
דאיסור דאין מבטלין איסור דאף על גב דאיסורו קיל כיון דאין
בו כורף לחולה לא כיתן לידחות אף שבאיסור זה הקל ניבול
החולה מאיסור חמור וכל זה הוא לשיט' רש"י אף לפי מה שכתבנו
דהרמב"ם והר"ן מפרטים פירוש אחר בסוגיא זו דהיינו שיש באן
שני שיטורים אחר של טבל ואחד של תרומה וא"ל לתקן הטבל
לפי שאין הבעלי' כאן לא קטיח כלל מה שהקטיבו שיפדים ויחזור
ויערב וכמבואר • אך כפי פירוש קטיח טובא ז"ל ויס לי בזה
עוד אריכות דברים ופירט בדברי הרמב"ם שכתב טבל ותרומה
אם א"ל לתקן את הטבל מאכילין אותו טבל שאינו קדוש
פתרומה • ולא ידעתי למה השמיט החלוקה האחרת דאם אפשר
לתקן הטבל אף שהוא שב' ואף טבל זה הוא מעבין שאינו נקוב
כאין איסורו כי אם מדרבנן מ"מ מוטב שידחה איסור טלטול
ויעכר ולא יאכל טבל דרבנן מטום דלאא אתי למיסרי טבל
דאורייתא וכל זה הוא דוקא בדבר שחנך עמנו הוא מן התורה
בגון דגן וכיוצא בו אז הוא דאפילו שהיה בעבין שאינו נקוב
שאין חיובו כי אם מדרבנן מ"מ חייבין דלאא אתי למסרי בטבל
דאורייתא אבל היבא דלעול' אין חיובו כי אם מדרבנן לא חייבין
דלמא

ולמה חתי למשרי טבל דאורייתא ומס'ה לא יעסה בשבת אלא
 יאכל הטבל כמו שהיה וכל זה הוא מבוחר באותה סוגיא ולא
 ידעתי למה השמיט הרמב"ם כל זה הכלל העולה דכל איסורים
 שבעול הותרו לחולה אלא דבטבל ותרומה נחלקו אם יאכל הטבל
 כמו שהוא או יתקן אותו ויאכל החולין לבד והתרומה לבד
ועל פי האמור בפנין הנה מקום חתי לבאר מאמר הנגב
 בשבת הטעם ואנחנו המסך הפסוקים של ויכוח אליהו
 עם הגרפים לישב כל הדקדוקים שעמדנו עליהם לעיל. ויש
 לדקדק במאמר זה טובא חדא דלמאי אינטריך אליהו לנזותה
 על זה שפירש חלה וכו' נחשדה הגרפית שתאכל מהעיסה קודם
 הפרשת חלה שהוא כמיתה בידי קמים והלא אשה חשובה היתה
 וא"ל שהיתה אמו של יוכה. ועוד מדקאמר ליה ה' הנה גויתי
 עם אשה אלמנה לכלכלך מסתמא נדקת היתה דחוק הוא דע"י
 רשעים יתפרנס אליהו ועוד דלא עביד ניסוי לסקרי וע"ק דאם
 אשה זו היתה חסודה בעיני אליהו שתאכל טבל א"ל אלא אליהו
 החלה ודלמא נשמאת העיסה דבגדי ע"ה חדרם למרושים וכהן
 טהור שאוכל תרומה טמאה עובר בלאו הבא מכלל עשה. וכו' ת
 דהגרפית היתה אשת חבר וק"ל דאשת חבר אעפ"י כמה החבר
 וגשאת לע"ה הרי היא בחוקתה וכו' זו שלא נשאת לע"ה והרי
 היא בחמורתה. הא ליתא דכיון שהיא חסודה לאכול טבל שהוא
 בתיה בידי שמים אם כן אבדה החמורה והרי היא חסודה
 להאביל תרומה טמאה שהוא באיסור לאו הבא מכלל עשה
 דהחסוד לדבר החמור חסוד לדבר קל. והנראה בזה הוא בי
 הנה מודעת זאת שהיתה שנת רעבון ולהיות נפסה ונפש בנה
 היתה נרובה לאכול אותו כד הקמח וכדכתיב ואכלנוהו ומתנו
 ופי' דק"ל לאחר שנאכלוהו נמות כי אין לנו מה נאכל עוד.
 ואם היה באפשרות טפחות מחד הקמח היתה יכולה להחיות
 את נפשה ונפש בנה אין היתה רוצה לאכול כל כד הקמח ולמ'ו
 אחר האביל הושת היה לה לשייר מיטת מותו כד הקמח ולאכלו
 אחר אותה האבילה כדי שלא תמות. אלא ודאי שיערה בעצמה
 שכדי להחיות נפשה ונפש בנה היתה נריב' לאכול כל מה שכבד
 ולפיכך היתה מותרת לאכול העיסה בלתי הפרשת חלה לכו
 שאין לך דבר שיעמד בפני פקוח נפש.
ובזה נבא לבאר הפסוקים והגרפית עם אליהו היו חלוקים
 בחלוקת ת"ק וכן תימא דהגרפית היתה סבורה
 כת"ק ואליהו כבן תימא. והנה דבר ידוע הוא שבכ"ד מתנות
 שזכה ה' לזרעו של אהרן ים הפרס במינום אגל מוני המנות
 שהתנות שאין טובלים כגון ראשי' הן זרוע ולחיים ודכותם
 אינן נמנים אלא חטוב אחת כלומר שנטווינו ליתן ראשית הנו
 לכהן וכן ניטווינו ליתן זרוע ולחיים לכהן אך בדברי' הטובלים
 כגון תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני ועני נמנה ההפרשה
 מנה אחת לפי שנאמר עלינו האביל' עד שנפרש תרומה ואח"כ
 נמנה הנתינה לכהן מנה אחרת. וזו היא אחד מההשגות
 שהשינו הרמב"ן להרמב"ם אל טמנה מנות חלה ההפרשה
 והנתינה לכהן מנה אחת והרמב"ן השינו וכפס' שהם שתי מנות
 האחת היא ההפרשה לפי שכל העיסה אסורה לנו עד שנפרש
 החלה וזאת שנית נתינתה לכהן.
והנה אליהו שאל ממנה ואמר לה לקחי נא לי פת לחם
 בידך ועל זה הסיבה לו שאין לו שום תוחלת ממנה
 ותאמר לו חי האלהיך אם יש לי מעונ ב' אם מלא כקמח וכו'
 ואפי' חלה איני מוכרת ממנו דאני עושה אותו לו ולבני
 ואכלנוהו ומתנו שלא היה לה כי אם שיעור להחיות נפשה ונפש
 בנה ומס'ה היתה איב' אותו כמות שהוא בטבלו ואינה מפרשת
 חלה. ועל זה הסיב' לה אליהו שאין הדין כן אלא כבן תימא
 ואמר

ואמר לה באי עמי בדברך שתאכל הכל לפי שאת מסוכב' ונתינה
 את לאכול הכל להחיות נפשך ונפש כנך אך עמי לי ענה קטנה
 דהיינו שפירש חלה ואחר כך תאכל הכל העיסה המתוקפת
 והחלה לפי שאסור הטבל הוא איסור חמור וכסדרת בן תימא
 וחזר ואמר לה והוגאת לי בלומר כל מה שאמרתי לך הוא
 להתלמד במקום אחר אך עכשו אני אומר לך והוגאת לי בלומר
 שמקיים גם כן מנות הנתינה מסוס דאעיקרה דמילתא אין כאן
 סכנה כלל כי בה אחר האלפי ישראל כד הקמח לא תכלה וכו'.
או נאמר באופן אחר על פי ההקדמה הלזו מסוס דלדרך זה
 קשה לי דאנן ק"ל דהלכתא כרבנן דמאבילין אותו טבל
 ואין נתינה לאלויהו סדרת בן תימא דנמנא דעתן של נשים קלה
 סלקא להו שמעתיא אליבא דהלכתא ואדוני אליהו לא יעמדו
 דגליו במיסור. הן אמת לפני סדרת הר"ן שכתבנו דאית ליה
 דכל שאנו ממעטים באיסור כגון שבת וביביל דאם נאכלו אותו
 נבלה עובר על כל זית וזית אבל אם נחלל שבת אין אנו עושים
 בו אם איסור אחד דמוטב שנעבור על איסור שבת אף שאיסורו
 חמור מזה שנאביל אותו נבלה כיון שעובר על כל זית וזית
 נמנאו דברי אליהו אליבא דהלכתא כמה שאמר לה שפירש
 חלה ומאכל גם כן החלה לפי שאם היתה אוכלת העיסה בטבלה
 היתה עוברת על כל זית וזית וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 דפי' דאליב' דת"ק מאבילין אותו הטבל כמות שהוא ואין מפרשין
 ממנו תרומה קשה דנמנאו דברי אליהו דלא כהלכתא. עוד
 נדקדק כמה שאל' איהו אך עמי לי עונה קטנה דלמאי אינטריך
 לומר קטנה דלא יתנע מהחלוקה אם הגרפית מתנתה לדברי
 אליהו כמה שאמר כד הקמח לא תכלה ונפשת השמן לא תחסר
 אפי' שהיה אומר שתתן לו עונה גדולה היתה נותב' לו ואם אינה
 מתנתה בדברי איהו לא היתה נותנת לא דנקא ולא סלבו דדנקא
 לפי שהיתה נרובה לאותו כד קמח להחיו את נפשה ונפש בנה.
אמנם ירא' דזה יובן בחלוקה זה דבן תימא ות"ק אך נחקרו
 חקירה אחת דבמה נחלקו אבות הטובל אם מאבילין
 אותו טבל או תרומה והלא הלכה רווחת היא דחטה אחת פוטרת
 כל הכרי ומה שאמרנו עין טובה אחד מארבעים ועין בינונית א'
 מחמשים הוא דוקא מדרבנן אבל מן התורה אין שיעור לתרומה
 ואפי' חטה אחת פוטרת כל הכרי וזו היא הלכה שפוקה אם כן
 נפרש מהטבל חטה א' לטם תרומה ואף שנאמר טיש גורך לחולה
 באותה חטה מ' נאביל אותו אותה חטה שאין בה שיעור ולא
 מיביעיה לת' דהני שיעור לא אסור כ"א מדרבנן דהרוחנו דליבא
 איסור דתורה אלא אף לת' דהני שיעור אסור מן התורה מ' ת
 הדבר ברור דאיסורו ק"ל טובא ואין בו לאו כלל. ויש מנדולי
 המורים שכתבו דטבעה חלה על חני שיעור לפי שלא הושבענו
 בסיני על חני שיעור. הרי מבוחר דק"ל טובא איסורו וא"כ היכי
 סלקא דעתיה דת"ק דמאבילין אותו טבל. אך חקירה הלזו יקל
 מירונה מסוס דנאמר דטבל זה דנחלקו בו ת"ק וכן תימא מיירי
 בטבל רטבול לתרומה מעשר דשיעורו קטוב מן התורה אבל
 בדבר שאין לו שיעור קטוב מן התורה לכולי עלמא אין מאבילין
 אותו טבל ולפי זה אם היה טבל זה מעיסה שלא הורמה הלתה
 לכ"ע אין מאבילין אותו טבל לפי שהדבר ידוע שחלה אין לה
 שיעור מן התורה ומה שנמנו שיעור לנחמום ולבעל הכות הוא
 מדרבנן דוקא וכמבואר. והנה הגרפית ואליהו כולהו ס'ל
 דהלכה כת"ק דמאבילין אותו טבל אלא שהגרפית לקחה הדברים
 בפספסן ולא חילקה בין דבר שיש לו שיעור קטוב מן התורה לדבר
 שאין לו שיעור קטוב מן התורה ולפי זה אמרה דהיתה רוצה
 לאכול העיסה כמות שהוא בטבלה לפי שהיתה מסוכנת וכמו
 שאמרה ואכלנוהו ומתנו. ולזה השיב' לה אליהו דנתי דבעלתא
 ק"ל

הראשונה יותר מכסופאל על שתייהן יחד • ומכאן קושיא דהא פירוש דכ"ז וכחז דכחותו פעם טהבה נוקק לו ללבוס את הכנדים ולכוין ברות הקדש לא היה יכול לשאול שאלה שנים כלל ע"כ •

ולרדי לא קטיף כלל לפרטי ואחרי בקשת המחילה לא דקדק יפה בדברי הנמרח דקאמר ואם הוגרף הדבר לשנים מחזירין לו שניהם כאחד • שאם היה אומר דאם הוגרף הדבר לשנים שואלין שניהם כאחד או הייתה קושיא הרב חזקה דמה הפרט יש בין כשיטאל שני דברים כא' וישיבו לו על שניהם מכשיטאל על אחד וישיבו לו ויחזור וישאל על השניה וישיבו לו הא ודאי דאין שהות בין זה לזה כלל • אך בנת' לא אחרו אלא ואם הוגרף הדבר לשנים מחזירין לו שניהם ולעולם יכול לשאול על הא' וישיבו לו ואח"כ חוזר ושאל על השניה אלא דלפי מ"ט אין שואלין שני דברים כא' ואם שאל אין מחז' לו אלא אחד חזרו ואמרו ואם הוגרף הדבר מחזירין לו שנים כאחד כל' דדוקא כשאין הדבר נחז' אין מחזירין לו אלא א' אבל כשהדבר נחז' מחזירין לו שניהם דאי לא היו מחזירין לו שניהם היה שהות בדבר והיו מתעכבים אבל לעולם דלענין השאלה אין הפרט בין אם הדבר נחז' או לא דיכול לשאול על הא' וישיבו לו וחוזר ושאל על השניה • ולפי דברי הרב שכתב דכחותו פעם טהבה נוקק ללבוס את הכנדים ולכוין ברות הקדש לא היה יכול לשאול פעם שניה • הדבר ק' דאמאי לא אמרו ואם הוגרף הדבר לשנים שואלין שנים כאחד דהא איכ' נפקותא טובא בין כשיטאל שנים כאחד לשאל על א' וישיבו לו וחוזר ושאל על השניה דמתעכב הרבה • ואם יאמר הרב ז"ל דמאחר דאמרינן דמחזירין לו שניהם כאחד ממילא תמצע דשואלין שנים כאחד אדרבה הול' דשואלין שנים כא' וממילא תמצע דמחזירין לו שנים כא' • והרב ז"ל טרח לבקש מהיבן הווקק רש"י לפרט בן זכב דמשו' דכתב דכתיב ויאמר ה' ירד כתיב ויאמר דוד הוסנירזני בעלי קעילה • ודחה הרב דאיהו וו תמוס דאפשר דלא היה זה מיד אלא כפעם אחרת ולפי מה שכתבנו מה שהוקקו לרש"י לפרט כן הוא לישבא דנמרח דקאמר ואם הוגרף הדבר לשנים מחזירין לו שניהם מכתב דלענין שאלה ליכא נפקותא כלל בין כשיטאל שנים כא' לכשיטאל על אחד בפני ענהו • ולפי סנדת הרב איכא נפקותא לענין השאלה אם שואלין שניהם כא' או בזה אחר זה •

דרוש עשרים
פ"ד נויס שנו על עירות ישראל אין יוגאין עליהם ככלי ויינס ואין מחללין עליהם את הטבת כד"א שכתבו על עסקי תמון אבל באו על עסקי נפשות יוגאים עליהם ככלי ויינס ומחללין עליהם את הטבת ובעיר הסמוכה לספר אפי' לא באו על עסקי נפשות אלא על עסקי תבן וקט יוגאין עליהם ככלי ויינס ומחללין עליהם את הטבת דדרש רבי דוסמאי דמן בורי מאי דכתיב ויגידו לדוד לאמר הנה פלגים כלתמים בקעיל' והמה פוסי' את הנרות מנא קעילה עיר הסמוכה לספר הית' והם לא באו אלא על עסקי תבן וקט דכתיב והמה פוסי' את הנרות וכתיב וישאל דוד כה' לאמר האלך והכנינו בפלגים האלה ויאמר ה' אל דוד לך והכית את פלגים והועטת את קעילה מאי קא מיבעיא ליה אי לימא אי טרי אי חסיר הרי ב"ד של שמואל הרמתי קיים אלא אי תללח אי לא תללח דייקא נמי דכתיב לך והכית את פלגים והועטת את קעילה ט"ט •

זנראה דהתב"ס קאי בשיטת רש"י שכתב בסוף ה' כל' המקדש זול ואין שואלין על צ' דברים כאחד • וחלוקה דאם הוגרף הדבר לשנים לא הביאה ואמאי הכי הוסיף ולפי"ט ט' נוחא תמוס דלעולם אין שואלין שנים כאחד אף אם היה הדבר נחז' ממוס דליכא שהות בין זה לזה כלל • ולענין דהיכא דיש צורך דמחזירין לו על שניהם לא הוגרף הרמז"ס ללמד דין זה דלא כ' לענין דינא כלל דאם חז' השמים רוצים לענות אותם על כל דבריו לא כ' לענין דינא כלל מאחר דלענין השאלה לעולם אינו שואל שנים כא' אפי' אם היה הדבר נחז' ממוס דליכא שהות כלל • אך כפי דברי מהר"ט יפה ה"ל להרמז"ס ללמדנו דין זה דאם היה הדב' נחז' דכ"מ לענין דינא דשואלין על שני דברים כא' כפי שאל יתעכב בין שאלה א' לשאלה שניה • נמצינו למדין דלעולם אין שואלין על שני דברים כא' ואם שאל אין מחזירין לו אלא א' אלא דאם הוגרף הדבר לשנים מחזירין לו על שניהם •

קול דמחללין אותו טבל היינו בדבר שיש לו שיעור מן המורה אבל הכא גבי חלה שאין לו שיעור קטוב מן התורה לכ"ע אין מחללין אותו טבל וזהו אומרו באי עשי כדכרך טאת רונה לאכול הכל להחיות נפשי ונפש בנו מ' עשי לי ענה קטנה כלומר מאחר שאין שיעור לחלה תוכלי לעשות ענה קטנה כלומר פחות משיעור ובה נמנה דליכא שיעור להתחייב נמנה דלפי זה באו דברי אליהו על ככון וכיון את ההלכה לתלמידי וסוים הפסוק הוא כמו שאמרנו שחזר ואמר לה כל זה שאמרתי לך הוא ההלכה להתלמד במקום אחר אבל הכא והוכחת לי ומקיימתי גם כן מנות הנתינה לפי שאין כאן סכנת נפשות כי כה אמר ה' אלקי ישראל כד הקמח לא תכלה ונפתח השמן לא תמטר עד יום תת' ה' נטס על פני האדמה וכתיב כד הקמח לא תלפת ונפתח השמן לא חסר כדכר ה' אשר דבר ביד אליהו •

עירובין פ"ד נויס שנו על עירות ישראל אין יוגאין עליהם ככלי ויינס ואין מחללין עליהם את הטבת כד"א שכתבו על עסקי תמון אבל באו על עסקי נפשות יוגאים עליהם ככלי ויינס ומחללין עליהם את הטבת ובעיר הסמוכה לספר אפי' לא באו על עסקי נפשות אלא על עסקי תבן וקט יוגאין עליהם ככלי ויינס ומחללין עליהם את הטבת דדרש רבי דוסמאי דמן בורי מאי דכתיב ויגידו לדוד לאמר הנה פלגים כלתמים בקעיל' והמה פוסי' את הנרות מנא קעילה עיר הסמוכה לספר הית' והם לא באו אלא על עסקי תבן וקט דכתיב והמה פוסי' את הנרות וכתיב וישאל דוד כה' לאמר האלך והכנינו בפלגים האלה ויאמר ה' אל דוד לך והכית את פלגים והועטת את קעילה מאי קא מיבעיא ליה אי לימא אי טרי אי חסיר הרי ב"ד של שמואל הרמתי קיים אלא אי תללח אי לא תללח דייקא נמי דכתיב לך והכית את פלגים והועטת את קעילה ט"ט •

הלא מראש בדרוש הקודם הדענו חסדי ה' כי לא תמנו שאין לך דבר עומד בפני פקוח נפש • ואפי' טבת טסקולה ככל המורה ניתנה לידחות כדבר האמור כמאמר הפונה קדים שאם באו על עסקי נפשות מחללין את הטבת • וקודם שנבא ליישוב המאמר הנה אצינה נא עמך סוגיא אחריתי בפ' דיומא וזה פריה • דברס' התם לענין אורים ותומים אין שואלין שני דברים כאחד ואם שאל אין מחזירין אלא ראשון שנאמר הוסנירזני בעלי קעילה בידו הירד שאל וכו' ויאמר ה' ירד • ופרקי' והא אחרת אין מחזירין אלא ראשון • ומשני דוד שאל כלל כסדר והחזירו לו כסדר וכיון שידע ששאל כלל כסדר חזר ושאל כסדר כנא' הוסנירזני בעלי קעילה אותי והא אגטי ביד שאל ויאמר ה' יסנירו ואם הוגרף הדבר לשנים מחזירין לו שניהם שנאמר ויטא דוד כה' לאמר הארדוק אחרי הנדוד הזה האטיננו ויאמר ה' אליו דרוק כי הפנ טעיג והנל תגי' ע"כ • ופרקי' ז"ל ואם הוגרף לשניהם בנון הסייה הדבר נחז' ואין שהות להמתין בנון הארדוק האטיג דנחלנ' ע"כ • ובתאי דאמרינן אין שואלין שני דברים כאחד פרטי' אין שואלין שני דברים כאחד אלא לאחר שהטיבו לו על הראשון שאל לו על השני • ממשע מדברי רש"י דתקף ומיד כשהטיבו לו חוזר ושאל על השניה • ועל זה הקטף מהר"ט יפה ז"ל בס' יפה מראה ס' פ' בא לו כ' דלא יתכן פירוש זה דמאמר' ואם הוגרף לשנים מחזירין לו שניהם כאחד ואם כדברי רש"י שאמר שהטיבו לו על האחד יכול לשאול על השניה מה שהות יש כשהיה שואל השניה מיד אחר שטיבו לו על הראשונה •

בין מאמר הקודם והנה סוגיא זו לפי פשוטה היא
 תמוהה דלפי המסקנה דמה ששאל דוד הוא אי
 מללח אי לא מללח מל' דבעיר הסמוכה לספר מחללין השבת
 אפי' לא באו כי אם על עסקי תבן וקט אימא דעובדא דדוד
 בחול היה ומס' אמרו לו לך והכית - וכבר נתעוררו בזה
 המס' ונדחקו הרבה בתי קוטיא זו - ורואית להרב שכתב דנס
 לפי המסקנה דקאמר אי מללח אי לא עובד' דדוד בשבת היה
 ולא ידעתי מנה לן דבשבת היה ומדברי התו' מוכח דמ' דלפי
 המסקנה אפטר דעובד דדוד בחול היה - עוד יש לדקד' בסוגיא
 זו דמטיק' דנדרו מאי קא מיבעיא ליה אי לימא אי שרי אי אסיר
 ופרס' אי שרי אי אסיר ושבת היתה דמהיבא תיתי לנדר פי' זה
 בדברי דוד ולא יהיה כפסט הכתוב דהיינו אי מללח אם לא
 דומיא דלדודף אחרי הנדוד האטיגנו וכן מנינו נבי שאל
 שאל הארר אחרי פלסטים התתנס ביד ישראל דהיינו ששאלו
 אם יגליחו במלחמה זו אם לאו ועוד יש לדקדק דהמודל כדברי
 רז' הוא כפסטים לפסטי איוה דבר ממקום אחר ומגדדים
 ואומרי' אי לימא שדחיה ומאמר דבר אחר זה אינו כפי הס' ד
 שיהיה דונה לדחות לא היתה נפסטה אופיה בעיא אבל הכא
 כפסאו לנדר ול' מאי קא מיבעיא ליה אי לימא אי שרי אי אסיר
 כבר נפסטה הפעיא דמחללין השבת שהרי הטיבוחו לך והכית
 את פלסטים - ותפסטי הסוגיא מוכח דקוא לפי המסקנה דשלת
 דוד היתה אי מללח אי לא נפסטי הדין אם מחללין שבת או לא -
 וזה הוא דבר תימה בעיני דהרבה לפי הס' ד נפסטי הדין
 בפסטי דמחללין את השבת מדהטיבוחו לך והכית את פלסטי' -
 עוד יש לדקדק במה טעמיהו בסוגיא דקא נמי דכתיב לך והכית
 את פלסטים והושתת את קעילה ופירט דכ' אלמא מכשרי ליה
 דנלח עד כאן - ולא ידעתי מה הכרח הוא זה מדכתיב והושתת
 את קעילה דאימא דכאלת דוד היתה אי שרי אי אסיר והטיבוחו
 דשרי ועוד הוסיפו לוח' לדוד והושתת את קעילה ובערוהו על
 ההללח ואם הכונה היא דתאחר שאתרו לך והכית למה הוצרכו
 לומר והושתת את קעילה אם כן נס לפי המסקנה דכאלת דוד
 היתה אי מללח אי לא מללח תיקטי דמאחר שהטיבוחו לך
 והכית את פלסטים למה הונרך לומר עוד והושתת את
 קעילה -

אמנם

לדידי רוח אחרת אתי בפסטי הסוגיא הלוא חך
 הקדים דברי הרמב"ן שכתב בספ' המנות דאין
 ללמוד מדברי נביא שחדש איוה דבר ממש דלפעמי' אותו דבר
 הוא הורא' טעה בחליהו בהר הכרמל וכן מנינו לחליטע כחמ'
 והכיתם כל עיר מכנר וכל עיר מבחור וכל עץ טוב תפילו וחדוש
 הוא שחדש ה' באותה המלחמ' של מואב והנה ר' דוסתאי רנה
 ללמוד דבעיר הסמוכה לספר אפי' לא באו אלא על עסקי תבן
 וקט דמחללין את השבת וילין לה מדכתיב וינידו לדוד לאתר
 כו' והמס' טוסים את הנרבות ומנא קעילה עיר הסמוכ' לספר
 היתה שכן הית' קבלה בידם והם לא באו אלא על עסקי תבן
 וקט מדכתיב והמה טוסים את הנרבות וכתוב וישאל דוד בה'
 לאתר האלך והכיתי בפלסטים האלה ויאמר האל דוד לך והכית
 את פלסטים והוקפה לו לר' דוסתאי דאיך שאל דוד כ' דברים
 דהיינו האלך והכיתי והטיבוחו על סניהם הא קול דאין שואלין
 על שני דברים ואם שאל חון מחזירין לו אלא על א' ואע"כ
 דהריטב"א פי' דמאי דאמר' ואם הונרך הדבר לשנים דהכונה
 היא שס' סמים דנריכים זו לזו כגון הא דרדיפה והפנה אלפי
 ה' הלילה והכאה הם נריכין זה לזה דלא משכח הכאה בלתי
 הלכה מ' רש' חולק עליו שהרי הוא פי' דמאי דאמרין ואם
 שונרך הדבר לשנים דכונה היא שהיה בדבר נחון ואין שהות
 להתמן

להתמן כגון הארדוף האטיגנו דקלגל חממע דאי לא שהיה
 הדבר נחון חך סהס"ב דברים דטייכי אהדדי לא היה שואל סניהם
 כא' ולא היו מטיבים לו כי אם על א' וא"כ ה' נבי האלך והכיתי
 חטיבי שני דברים אע"כ דטייכי זה לזה דלא משכחת הכאה בלתי
 הליכה ועל זה הוקפה לר' דוסתאי דאיך שאל דוד שני דברים
 והטיבוחו על סניהם ועל זה נדר ר' דוסתאי ואמר מאי קא
 מיבעיא ליה כלומר אי שרי אי אסיר ובה ניחא דלא חטיבי שני
 דברים דהכל הוא דבר א' ששאל דוד אם מותר להלל את השבת
 וכדאמר' דאם באו על עסקי נפשות יונאין עליהם בכלי זיין
 ומחללין את השבת דהכונה היא דיוגאין בכלי זיין ועוסין מללכ'
 דהולאה ומחללין את השבת להרנס והכל הוא דבר אחד דהיינו
 חילול שבת - וזהו ששאל דוד האלך והכיתי את פלסטים דהיינו
 אם לחלל את השבת בהולכת כלי זיין ובהריגת פלסטי' והטיבוחו
 דמותר להלל את השבת - ובה ניחא דלא חטיבי שני דברי'
 דהכל הוא דבר א' דהיינו חילול שבת אי שרי אי לא -

וראיה

לזה דכיון דהכל הוא פעולה אחד דהיינו חילול שבת
 חטיבי דבר א' מדאמרין כפ' דברכות עלה מ"ט
 דרבה בר רב הונא חיקלע לבי ריש גלות' וסיים ברכה שליטת
 דברכת המזון בתרתי דהיינו בנין ירוכלים ומושיע ישראל
 והקטו עליו והתניא רבי אומר אין חותמין בשמים והקטו לרבי
 מדחתמין מקדש ישראל והזמנים ותרנו ישראל דמקדשיניהו
 לזמנים והקטו מדחתמין מקדש השבת וישראל והזמנים ופרס'
 והכא ליכא למימר ישראל מקדש השבת וישראל והזמנים ופרס'
 תלויים בב' לקדש חדשים על פי הראיה אבל שבת קדישא
 זקיימא ותרנו חון מו ומאי טבא טבא חדא היא התם תרתי כל
 חדא באפי נפשא ע"כ ופרס' טבא טבא חדא היא חון אלא ברכת
 מקדש מכבדך להקב"ה מקדש הזמנים מ"מ אין חן כפן אלא ברכת
 קדושת השבת וישראל וקדושת הזמנים מ"מ אין חן כפסטי שהכל
 קדושת א' אבל מושיע ישראל וכוונה ירושלם תרתי מילי כינהו
 ע"כ - הרי שששפעולה היא אחת חך שהיה בעניינים מתחלפים
 לא חטיבי בשמים דומיא דקדושת שבת וישראל והזמנים דחטיבי
 דבר א' ס' מקדש את כולם אבל כונה ירושלם ומושיע ישראל
 אע"כ דטייכי זה בזה ומתס' זה קול דאע"כ דנריך לסיים מעין
 הפתיחה מ"מ רב נחמן אחר אפילו פתח ברחם על ישראל חותם
 בכונה ירוכלים חס' שנאח' בונה ירוכלים ה' נדחי ישראל יכנס
 אימתי בונה ירוכלים ה' בזמן שנדחי ישראל יכנס מ"מ חטיבי
 בשמים לענין דאי קול דאין חותמין בשמים משום דהוה פשולות
 מתחלפות - והכא נמי דאין חותמין בשמים משום דהוה פשולות
 שהיה בעניינים מתחלפי' דהיינו בהולכת כלי זיין ולהורגם חטיבי
 דבר א' אף האלך והכיתי בפלסטי' חטיבי כשמים חך דטייכי אהדדי
 דומיא דבוב' ירושל' ומושיע את ישראל ומס' הכי רנו לנדר דשלת
 דוד היתה אי שרי אי אסיר אלא דכפי נד זה ליכא לחילף מהכא
 דבעלמא מחללין את השבת בעיר הסמוכה לספר דאפטר הורא'
 טעה דומיא דמואב שלוח ה' וכל עץ טוב תפילו הכי נמי נוד ה'
 בפלסטים שיחללו את השבת אבל בעלמא לטולם דאין מחללין
 את השבת כל יתכן באו על עסקי נפשות ולזה דחה דברי דוסתאי
 ואמר דזה לא יתכן דהרי שמואל וצית דינו חיים ופרס' דמיי'
 דאיסור והיתר לא מטייל באורים ותומים ע"כ וא"כ ע"כ דכאלת
 דוד היתה אי מללח אי לא מללח וא"כ הדרו קושין לדוכתיה
 דאיך שאל שני דברים והטיבוחו על סניהם אלא על כורחין
 לוח דכיון דהיתה עיר הסמוכה לספר חטיבי כשעה כחונה דומיא
 דעובדא דתיקלג דהטיבוחו על סניהם לפי שהיתה השעה נחובה
 שסבו ועמלקים הנסים והספ' היוו בשכנה ומתוס הכי הטיבוחו
 על סניהם הכא נמי נבי קעילה פיון שתייה עיר הסמוכה
 לספר

דרך ה' ררוש בא

פק

החכם

דמעניות אר' אוסעיה גדול יום הנשמים מאפי' יסופה פרה ורבה ברו שנאת'תפתח ארץ ויפרו יטע עיניו בראשו והתי יתן אל לבו מעסה ה' כי נורא הוא הנותן חסר על פני ארץ הוא בעצמו לא עז מלאך ולא עז שליח וכל שכחא דחתי עז הקב"ה אין ספק שהוא בחכמית הטוב כי אל החוש ה' . ודבר זה מתורתו של הראב"ד למדנו שכתב דכל שהמטט הוא עז הקב"ה בעצמו הוא מטט חוק וכמו שנאריך בזה בדרך עלב יע"ש . אמור מעתה לענין הטובה שבאה עז הקב"ה בעצמו אין למעלה הימנה וק"ו הדברי' שהרי אמרו מרובה מדה טובה ממדת פועלות .

ולוה

נראה שכיון דוד מלך ישראל באומרו נטס נדבות מניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה חיתך יטפו בה תכין בטובתך לעני אלהים . ויש לדקדק מה היא כוננתו במה שתאה לנטס בלשון נדבות . ותו במה שסיים והמר נחלתך ונלאה אתה כוננתה . ועירש רש"י כשהיתה נחלת ארץ נלאה ונמאה למטר אתה כוננתה אותה דנראה שהם דברים כפולים שהרי כבר אמר גשם נדבות מניף אלהים ותו דמלת אתה מיותרת ודי שיאמר נחלתך ונלאה כוננתה . ועוד הוא קרא דחיתך יטפו בה תכין בטובתך לעני אלהים כמעט שהם דברים שאין להם מוכן והמפרשים נדחקו בפירוטא דהאי קרא יע"ש .

ונראה

לפרש על פי הקדמותינו בהקדים עוד מ"ס הרב מהר"ם ופה בסדר בראשית פרשה ז' סימן ד"ד' קסה הוא נצורת נשמים טיש'חוספים שהנשמים הם בטבע והוא זל סתר דבריהם ואמר שהנשמים הם מעשה נסים . והכריח זה ממה שאינו מתמיד על אופו אחד בכל שנה ונזה בזמן אחד כענין הדברים הסקעיים אבל בא בזמנים מתחלפים ובסנים שונים ובדרך פלא שאינו כונה תמיד מנהג א"ל ולא בדרך טבעי' שאחר שנפסק זמן רב ונבר היופט לא היה ראוי שחזור האויר להתלחח פעם אחרת ולהעלות אידים הנה זה ממה שורה שאין הויית המטר בזמנים מתחלפים לא ברצון רוצה עכ"ל . ובפ"ק דמעניות אמרינן ארץ ישראל משקה הקב"ה בעצמו וכל העולם כולו על ידי שליח ש אמר הנותן מטר על פני ארץ ואלוה מים על פני חובות . ובכר כתבני לגיל דמתורתו של הראב"ד למדנו שכל שהפורענות הוא עז הקב"ה בעצמו הוא 'במשפט' הו"ך כי כלה ונחרצה הוא פושט הנה כי כן לענין הטובה כל שהוא עז הקב"ה אין ספק שהוא 'בתכל' הטוב גדולה מדה טובה ממדת פורענות וזהו 'שהעם הבטיחו' ובפתי מטר ארנכס ואמרינן דשפרי ונתתי מני בתנתי ולא עז שליח אימתי ארנכ' ולא בשאר אהנות כלות טיש'חילוק גדול בין כשהטוב בא עז הקב"ה בעצמו בין שבא עז שליח . ובפ"ו דמנועא אמרי' אמר רב יהודה אמר רב כל מה ששטה אברהם למלאכו השרת בעצמו עשה הקב"ה לבניו בעצמו וכל ששטה אברהם עז שליח עשה הקב"ה לבניו עז שליח והל הבקר רץ אברהם ורוח נסע עמתי ה' ויקח המאה והלב הנני מחטיר לכם לחם מן הכמים והוא עומד עליהם החת העז הנני עומד לפניך עם על הגור בחורב ואברהם הולך עמם לכלתם וה' הולך לפניהם וימים ויקח יצא מעט מים והכית כנור ויצאו ממנו מים ונתה העם ע"כ .

והנה

הואיל ואתה לידן אמדתי לדקדק במהות דמוכח מוכיח שהטעם שהמן בא עז הקב"ה בעצמו הוא לפי שאברהם לקח חמאה והלב בעצמו ופרט לו הקב"ה מדה כנגד מדה והכי איתא בשמות רפס' שלח פדסה ס"ה ס"ה הוא אמר ואקסה פת לחם וה' אמר הנני מחטיר לכם לחם ע"כ

לספר העפ"ל סלח באו כי אם על עסקי תבן וקס חטיב כאלו באו על עסקי נפשות והרי העפה נריכה לכך ומסוס הכי הטיבוהו על פניהם .

וזהו שסיים בנמרה ליקח גמי דכתיב לך והכית את פלסמים והושעת את קעילה ס"מ כלומר אי אחרת בסלמא דמה שהטיבוהו על שני דברים הוא מפני שהטעה נריכה לכך דומיא דניקלג ניחא דאמרו לו ורושעת את ישראל מפני דכשהטעה נריכה לכך מלבד שמיכין על שני דברים עוד מטיבין לו אפילו על מה שלא שאל ואמרו לו והושעת את קעילה דומיא דניקלג דשאל דוד האדרוך אחרי הגדוד הוא האטיבו והטיבו לו דרוף כי הטג תטיב והכל תגיל הרי דמלבד שהטיבוהו על שני דברים עוד הטיבוהו אפילו על מה שלא שאל שאתר לו והכל תגיל אלא אי אחרת דמה ששאל שני דברים חטיב דבר א' מסוס דהכל הוא טאלה א' דהיינו אם יחלל שבת ומ"ה הטיבוהו לך והכית למה אמרו לו והושעת את קעילה הרי דבר זה אין לו טוס שייכות ואפי' טודו היה טאל גם על זה לא היו מטיבין לו כל סכן טודו לא שאל על זה אלא ודאי דמה שהטיבוהו על שני דברים הוא מסוס דחטיב הטעה נריכה לכך מסוס הכי אמרו לו גם כן וקושעת את קעילה וכיון דחטיב הטעה נריכ' לכך מוכה לפינן דמחללין את השבת דחטיב פקוח נפש וכמו שכתבנו .

ובזה

נבא לכונת הכתוב וענת אחיתופל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל איש בדבר האלהים גם לדוד גם לאבטלוס ועיין מה שכתבתי בדרך המלך דרוש ב' אך כפי דרכינו יאמר נא כהפן אחר כירוע הוא תוה שאמרו המפרטי' זל כשאמר אבטלוס לאחיתופל הבו לכם ענה מה נעשה שאבטלוס לא היה לבו טלס עם ישראל שילכו אחריו לפי שאפשר שיעלה בלכס של ישראל דלעולם אבטלוס לבו טלס עם דוד ועשה זאת התחכולה לבחון אם לב ישראל יקר עם דוד ולוה יראו תלמרוד כדוד . ועוד שאל אחרת מה יעשה להרוג את דוד ועל שניהם חטיב אחיתופל על הראשונה אחר לו בא א' פלגטי אביך וכטיראו ישראל הפועל המנוגה מאבטלוס כנגד אביו או יתבאר להם כי נבא את דוד ויתחזק ידיו כל ישראל עם אבטלוס . ועל השנית חטיבו אבחרה נא ננים עטר אלף איש וקאוקה וארדפה אחרי דוד הלילה ובומר והכית את המלך לכדו . באופן ששני ענות הללו האחת היתה כנגד דוד דהיינו להרוג את דוד והשנית כנגד אבטלוס שיחוק בפלכותו ויהי ידיו כל ישראל עמו .

וזהו

שאמר הכתוב וענת אחיתופל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל איש בדבר האלהים ומדה יתירה היתה באחיתופל מה שלא היה באורים ותומים דאלו באורים ותומים לא היה מטיבים על שני דברים כאחד ואלו ענת אחיתופל היתה גם לדוד גם לאבטלוס דהיינו שני דברים לדוד להרוג את דוד ולאבטלוס שהיה לפי כל ישראל אחרי אבטלוס ועל כל שני הדברים היתה ענתו כאשר ישאל איש בדבר האלהים . ובה יובן מאי דאמרינן בירושלמי פרק חלק וענת אחיתופל כד היה בה גם אזל מיתלך ביה היה אמר ליה זיל עביד כן וכן אי לית את מהימן לי אזל ובאל באורים ותומים והוה אזיל ובאל ותטבת ליה כן ה"ד וענת אחיתופל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל איש בדבר האלהים ע"כ . ויש לדקדק במאמר זה שאמרו שהיה אמר אחיתופל זיל עביד כן וכן דכפל זה דכן וכן לאיזה חכמית הוא . אך הן הן הדברים שאמרנו שכונת פגל המאמר הוא שהכתוב בא להניד גדולת אחיתופל בעצמותו שנמנה בד מעלה יתירה מה שלא נמנה באורים ותומים דהיינו שהיה אמר עביד כן וכן דהיינו שני דברים כאחד ואלו באורים ותומים לא היו מטיבים על שני דברים כאחד וכמו שכתבנו .

דרך ה' ררוש בא

מה שהבטיחונו ה' באז מסקה אותה בעצמו ולא עז שליח שכל
דבר שהוא עז הקב"ה יש בו מדה טובה כפולה ומכופלת -
ובזה נבא לכאור כונת ענין אליהו עם אחאב באומר חי
ה' אליהו ישראל אשר עמדתו לפניו אם יהיו השמים
האלה טל ומטר בי אם לפי דברי . ולאחר שלש שנים אחר לו
ה' לך הראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה . והנה
במה שנסכב אליהו על שני דברים דהיינו טל ומטר והסס לא
הזכירו לו כ"א מטר בדכתיב ואתנה מטר כבר נתפורדו רז
בזה בפ"ק דמעניות דף ג' ועוד לחילף מהבא דטל לא מיעבר
והקשו ובי מאחר דלא מיעבר אליהו חישתבוני למה לי הכי
קאמר ליה אפילו טל דברכה נמי לא אתי וליהדריה לטל דברכה
משום דלא מיעברת מילתא יכתוב בחידושינו פי' הראב"ד כשאמר
לו הקב"ה לאלהיו לך הראה א אחאב וכשהו שגלמה שבועתך
ויהיה מטר אם יאמר לו והתנה טל ומטר יתשוב אחאב שאלהיו
נשבע על טל ומטר ובמקטל שבועתו כי הטל לא פס' ולא תיכר
ליה דטל ברכה פסק ע"כ : ולא הננותי דברי הרב דהיה
דפרק חלק משמע דכשאמר אליהו חי ה' אם יהיו השמים האלה
טל ומטר היה בפני אחאב ועוד שאם הקב"ה יאמר לאלהיו
ואתנה טל ומטר מנין היה יודע כל זה אחאב והדבר נרין
תלמוד ודוק .

וראיתי

בירושלמי פרק חין עומדין סהקבו היכן הוה
נדרו של טל אחר רב תנחומא סברין לומר נדר
שהוה מקנתו הוהר כולו ואית דבפי קימר בכנה של נרפית
כאמר לו הקב"ה לאלהיו לך והמר נדרו של טל שאין המים
חיים אלא בטללים שנאמר יחיו מתוך נבלתי יקומון ושמך ליה
כי טל אורות טליך ע"כ . והנה הראש"ש בפ"ג דנדרים אמתניתין
דראה אותם חוכלים תאנים ואמר הרי כולכם קרנן ונמגלו
אביו ואחיו והיו עניהם אחרים כש"א הם מותרים ומה שטמאם
אסורים וכש"א חלו ואלו מותרים וטעמייהו דכ"ה משום דס"ל
נדר שהוה מקנתו הוהר כולו . ובגמרא אחר דבה דכ"ע כל
היבא דאמר אלו הייתי יודע שאבא בביכס הייתי אומר כולכם
אסורים חוץ מאבא דכולהו אסורים חוץ מאבאי לא נחלוך אלא
באומר חוהר וטעמא דרבה משום דס"ל דלא אמרינן נדר שהוה
מקנתו הוהר כולו אלא במחליף דבריו אבל במעמיד דבריו לא .
ועל זה כתב הראש"ש בפסקיו וז"ל ע"כ לרבה אדם שנדר משני
דברים כשר ויין והזכיר כניהם ומגא חרטה על אחד מהם מי
אמרינן כבא מורה דהוהר כולו כיון דלא שייך כאן החלפה
דדוקא בדידי דשייך כולכם וגם זה וזה כבא קאמר רבה דבעי
החלפה או דלמא לא אמרינן נדר שהוהר מקנתו הוהר כולו לא
היבא דמחליף ע"כ . ולכאורה יש לתמוה על פה"א דהא ליהו
נדר משני דברים דהיינו טל ומטר דלא שייך החלפה ואפי' הכי
אמרינן נדר שהוהר מקנתו הוהר כולו אלא הוהר כולו שייך
החלפה אמרי' נדר שהוהר מקנתו הוהר כולו אף שאינו מחליף .
ומהו לזה יש ליישב בא' משני דרכים דאפשר דס"ל להראש"ש דהני
תרי טעמי דיהבו בירושלמי דהיכן הוהר נדרו של טל דהא אחר
משום שנדר שהוהר מקנתו הוהר כולו וחד אמר שהוהר בכנה
של נרפית כשל דמחיה דבהך ספיקא דהראש"ש פליגי דמ"ד מטע'
נדר שהוהר מקנתו ס"ל דלא בעינן החלפה אלא היבא דשייבא
החלפה אבל כבודר משני דברים דלא שייבא החלפה אמרי' נדר
שהוהר מקנתו אף שאינו מחליף ואידך ס"ל דאף כבודר משני
דברים לא אמרינן נדר שהוהר מקנתו הוהר כולו כיון דלא שייך
החלפה לא דמה שהוהר נדר הטל הוהר בכנה של נרפית דהוהר
לשל דמחיה א"כ הרי שייך החלפה דכל דבר שכולל שני דברים

ואף דבגמרא נקטו ויקח תמאה וחלב ובמדרש נקטו והקחה פת
לחם כבר נתעורר בזה מזהר"ס יפה בכ"ד סדר וירא פרט"ה מ"ח
ס"י ד"ה והקחה פת לחם יע"ס . הכלל העולה דמשמע שאם
היה אכרס נותן למלאכים תמאה וחלב עז שליח היה ה' פורע
לו מדה כנג' מדה והיה נותן המון עז שליח דומיא דבשכיל שאמר
ויקח נח מצט מים עז שליח עשה הקב"ה לבניו עז שליח כדכתיב
והכית כבוד וילאו מתנו מים וכו' . ויש לתמוה בזה תמאי
דאמרינן בפ"ק דמעניות א"ר יוחנן ג' מפחות בידו של הקב"ה
טל נחסרו ביד שליח וכו' במצרכא אמרי אף מפחה של פרנסה
דכתיב פוחא אז יודך וגו' והקשו ור' יוחנן מאי טעמא לא קאמר
לה לאהי אחר לך ד' יוחנן ג' שמעיה נמי היינו פרנסה ע"כ משמע
דמפחה של פרנסה לא נחסרה לשליח אלא היה בידו של הב' .
דוקא . והמן פשיטא דהוי פרנסה ובדאמרינן בפ"ק דמעניות
א"ר יוחנן מטר בשכיל יחד דכשיב יפחה ה' לך את אוגרו הטוב
וגו' פרנסה בשכיל רבים דכתיב אבני מחסירי לחם לחם תן השמים
ע"כ . הרי דהוה הוי פרנסה וא"כ היכו אמרי' דבשכיל אכרס
נחן ה' בעצמו ולא עז שליח תיפוק ליה דמפחה של פרנסה היא
בידו של הקב"ה ולא נחסרה לשליח . תו קשיא לי דבפ"ק
דמעניות אמרינן דר' יוחנן ס"ל דנשמיה נמי היינו פרנסה ואו'
כי בפרק אמרינן אחר רבי יוחנן מטר בשכיל יחד כו' פרנסה
בשכיל רבים כו' הרי דיש הפרס בין מטר לפרנסה וא"כ קשיא
דר' יוחנן אדר' יוחנן וכעת הדבר נרין אנלי תלמוד . הכלל
העולה דנמצינו למדין דגם במדת הטובה יש הבדל רב בין
כשכא עז הקב"ה בעצמו ובין כשכא על ידי שליח .

וכתב

מר"ן מהר"קא בטור ח"מ סי' כ"ז מחדשין י' ואל כתב
הרשב"א במשנה כסס הרמ"ה גבי הא דאמרינן לי
אל ליורסי ס"ת דהא דמנן הליבו על שדהו ואמר לו אם אין
אתה מביא לי מאה עד ג' שנים הרי היא שלי שלא נתקיי' התנאי
אלא אם כן מביא המוכר בעצמו ונותן ללוהק מדקאמר אתה
דלי ולא ליורסי ואתה ולא ליורשיך ע"כ וכן כתב רבינו ירוחם
בס' הרשב"א הביאו מרן ז"ל עם מחדשין כו' . למדנו מה
דמלת אתה היא למעט אמרי' . ובפ"ה דעירובין אמרינן אחר רב
הנא מאי דכתיב חתך ישבו בה תכין כשוכחך לעני אלהים
אם שמים אדם ענמו כחיה זו סדורסת ואוכלת ואמרי' לה
מחסרת ואוכלת תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו
מתקיים בידו ואם עושה אדם כן הקב"ה עושה לו סעודה בעצמו
שנא' תכין כשוכחך לעני אלהים ע"כ . והנה הרמב"ם בפ"ה מהל'
מטובה דין ד' כתב שהטוב' המזומנת לגדקי לעמיד לבא קראו לו
הנמים סעודה ואין ספק פת"ח זה ששמים ענמו כחיה שכא
נמולו שהקב"ה קובע לו סעוד לעמיד לבא בעצמו שהכונה היא
שכיון שסעודו הוא עז הקב"ה ולא עז שליח הנה סעודו למעלה
למעלה מה שאין הפה יכולה לדבר .

ובזה

נבא לכונת הכתובים גמס נדבות תניף אלהים כלומר
האמת הוא שכל גמס כהנה חניף הוא נדבות מחך
ואינו בדעת החושבים שהננס הוא דבר טבע . ודבר זה הוא
כולל לכל העולם . עוד יש לי להחזיק לך טובה אחרת והוא
שכחלתך כשהיא נלאה ונמאה לתטר אתה בוננתה בעתך ולא
ע"ה שליח וזהו דוקא ככחלתך דהיינו אז דאילו כאר העולם אתה
מסקה איתו עז שליח וכי תימא אחר דאובא מטר בכל העולם
כולו מאי שנחיה דאז שהקב"ה מסקה אותה בעצמו ולא על ידי
שליח ילזה בא ואחר נא ולמד מחיתוף ישבו בה דהיינו מי שמסים
עצמו כחיה חיה סעוד לעמיד לבא שהקב"ה נותן לו סעוד עז
עצמו ולא עז שליח וא"כ עכ"ל שהפרט גדול יש בין הטוב' הבאה
ידי הקב"ה בעצמו לטובה הבאה עז שליח וא"כ דבר גדול הוא
מה

דחיינו טל שמרו את הארץ וטל דתחיה טייך החלפה דמאי דחמרינן בנדרים קונס בכל שאינו טועם שהכל רע ללב חמרו לו הלל הכופרי יפה ללב שמוח בכל הפגלים וחמרינן דמירי באומר אלו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב הייתי אומר בכל פ' ופלוני אסורים וכופרי מותר והכא נתי אלו היה יודע אליהו שהיה נריך לטל דתחיה היה אומר טל שמרו את הארץ לא יהיה וטל דתחיה יהיה וע"ה הנה הדבר הרא"ש בנ"ע מטוס דמסקא ליה הלכתא במאן *

ובזה

ניחא קושיו אחר דליכא בדברי הירושלמי דהא ודאי טל טיחיו בה תמי' דק רוחי טל מענין טל המרוה את הארץ ואף שכל מיני טל נכללו בשבועת אליהו מכל מקום יש לדקדק איך בהיתר טל דתחיה הו"מ סתם טל וכי תימא מטעם נדר שהותר מקצתו הותר כולו אם כן תיפוק לי דהותר נדרו טל מטעם שהותר נדר הו"מ ואף שמהר"ם יפה כתב דאולי הטל הנהנה בעולם הוא עמו טיחיו הממים שהנס מדקדקו ונתן בו שפע וכן להחיות הממים מכל מקום הרב בדרך הפטר כתב כן אך כתלה כתב דודאי טל טיחיו בו הממים אינו מענין טל הנהנה בעולם * והכי משמע בפ"ב דמגילה דחמרינן ערכות שבו נדק ומשפט כו' וטל טעמיד הקב"ה להחיות את הממים פ"ב * משמע שטל טעמיד הקב"ה להחיות בו את הממים הוא ענין בפני עמו וח"כ פ"ב מטעם נדר שהו"מ תיקנו חתיו ואם כן תיפוק ליה מטעם היתר המטר אך כמה דכתיבנא ניחא וכמבואר **א"י** נמי אפשר לומר דטעמיה דהרא"ש דלא הביא הירושלמי הלא לפסוק הספק מטוס דהא דבעינן החלפה הוא דוקא אליבא דרבה אך רבא פליג התם וס"ל דלא בעינן החלפה אלא אטוילו אם אחר אלו הייתי יודע טבא כיכוס הייתי אומר כולנס אסורים חון מאבא וחמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו ומה שנסתפק הרא"ש ז"ל הוא דוקא אליבא דרבא דכתיב החלפה אבל אליבא דרבא דסבירא ליה דאטוילו במעמיד דבריו חמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו לויכא ספי"א כולל דפשיטא דבגודר משני דברים חמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו ואפשר דרבי תנחומא ס"ל דרבא ומטוס הכי קאמר דהותר נדרו טל כהתרת נדרו טל מטר * באופן דליכא סבירא לדברי הרא"ש הללו מדברי הירושלמי *

אך

עיקר דברי הירושלמי לא יכולתי להולתם מטוס דלא טייך כלל בשבועתו של אליהו דין זה דנדר שהותר מקצתו הותר כולו מטוס דלא נאמ' דין זה אלא בביטול הנדר על ידי פתח או על ידי חרטה אליבא דמ"ד דנעקר הנדר מעיקרו וחמרינן נדר שהותר מ' נתן הותר כולו אבל הכא נבי אליהו לא נעקר הנדר אלא נתקין נתאו שהוא נשבע שלא יהי' טל ומטר כי אם לפי דברו וככתבן רשות על המטר לא עקר שבועתו כי אם קיים נתאו וא"כ לא נפסל' שבועת הטל דאטו מוי שנשבע שלא יאכל בשר ויטעה יין כי אם ברטו' פ' ונתן לו רשות על אחת מרס היתפן שפאמה שהותר בשניהם מטעם נדר שהותר מקצתו הותר פולו זה לא יתכן כלל ונדולה מוז כתבו גדולי הגור' דכהשתר הכעל לא חמרי' נדר שהותר מקצתו הותר כולו מטוס דאין הכעל עוקר הנדר אלא מינו גיז וכל שכן נמי אליהו שהוא קיים התנאי * באופן מדברי הירושלמי הללו שפנו מני והדבר נריך אנלי תלמוד *

והנה

בעיקר התפעלות הלזו טל אליהו באו הכתובים סתומים שלא ידענו כמה היה חרי האף הגדול הזה שנשבע שלא יהיה טל ומטר ורבותינו פס' חלק נתעוררו בזה וחמרו דפסוק זה הוא מקושר עם מה שלפניו דכתיב בימיו בנה ח"ל בית האלי את ירויה באצורים בכורו יסרה ובשנים פיערו

הגב דלתים וחמרו לחאב טושבינים היה אמת איבו ואלהו למבאל כי טמיה יתיב וקאמ' דלמא כי לט יאושע הכי לט לא ידוחו על טס עיר אחרת ולא עיר אחרת על טס ידוחו אחר ליה אליהו איך א"ל אחאב השמא לטווא דמסה לא מקיימא דכתיב וסרתם ועבדתם חלקים אחרים וכתיב וחרה אף ה' ועזר את השמי' ולא יהיה מטר והסוה גברא חוקים עז על כל תלס ותלס ולא שניק ליה מטר' למיזל מיסנד ליה לוטימא דיהושע תלמידיה מיקיימא חיד ויאמר אליהו המטבי מתוטבי בלעד חי ה' חלקי ישראל אם יהיה השני' האלה טל ומטר בעא רחמי ויכבו ליה חקלידא דמיטרא ע"כ והנה המפרשים כולם תמהו במאמר זה דמה הועיל אליהו לקושיא אחאב כמה שנכבד ואדרבה עכשו תחזוק הקו' ביותר שיאמר אחאב הסתא לוטוטמא דמסה לא מקיימ' לטוטמא דאליהו תלמיד תלמידו מיקיימ' ונדחקו הרבה בתירוק קו' זו * עוד יש לי לדקדק בדברי אחאב כחמר ולא שניק ליה מטר' למיזל מיסנד ליה ופרט' מרוב נשמים הבא' לעולם איך מניחים אותו לילך להשתחוות לנלמים מתוך שהדרכים מלובכות בטטי ע"כ דלמה לו לאחאב באריכות דברים אלו ולות' שהנשמים הם מרובים הרבה והלא אף אם לא היו הנשמי' מרובים קושייתו במקומה עומדת דלוטוטמא דמסה לא מקיימא דאיהו קאמר דאם יעבדו עז ועגור את השמים ולא יהיה מטר והסוה גברא חוקים עז על כל תלס ותלס והא קא חוינא דליכא מיטרא' הן אחת דפספן של דברים נראה שכונתו היתה להגדיל המדורה ולות' דמלכד טלל בעגרו השמים תלהויד מטר זו גם זו טיב שפט גדול מרובי נשמים *

אך

נאמר טז' ויבן עם מאי דחמרי' בפ"ק דתעניות א"ר יוחנן ג' תפתחו בידו של הכ"ה טלל נחמרו לטליח ואלו הם כל חיה וכל נשמים וכל תחיות הממים טל חיה דכתיב ויטמע אליה חלקים ויפתח את דחמה של נשמים דכתיב ויפתח ה' לך את אוזניו הטוב של תחיות הממים דכתיב וידעתם כי אני ה' כפתחי את קברותיכם * וכתבו החדושים שהקשה הראב"ד והלא מגינו שנקשר תפתח של נשמי' לאליהו דכתיב חי ה' חלקי ישראל אם יהיה השנים טל ומטר * וכתיב דיש מחלקים דמפתח א' נחמר לטליח ולא נשים ולכך כשעקס הכ"ה לתת מטר המית בנה טל דרפית וכשעקס אליהו מהכ"ה שיחיו א"ל ונ'מפתחות טיב בדי יחמרו ב' ביד תלמיד וא' ביד הרב * והראב"ד דחה מ' זה ואמ' דלישנא דנת' מוכח דטוס א' מהס לא נחמר לטל פ' והאמת דלישנא דנת' מוכח הכי שהרי כל חר וחד יליף לה מקרא בפני עמנו והראב"ד תי' דלא קשיא מידי טלל מינו שנחמר לאליהו מפתח של נשמים אלא ב' נגאיתו לטית ועגור את השמים וקרא מוכח הכי דכשרה הכ"ה לתת מטר א"ל לאליהו לך הראה אל אחאב ואתנה מטר אלתא מפתח טל נתינת מטר ביד הכ"ה אלא שאליהו עגור את המטר ע"כ *

ויש

לדקדק בדברי הראב"ד הללו דמחלק בין עזרת נשמים לנתינת מטר והלא מנינו בשמואל דקא' הלא קניד חטים היום חקרא אל ה' ויתן קולות ומטר וכן פסקא דחסידי כמה מעשיות שהיו מתפללין ומביאין נשמי' והראה דודאי פשיטא ליה להראב"ד דכל היכא דהדקיקים מתפללים ומחיים ממים ומביאים נשמי' אינו נקרא כנחמרו אלו המפתחו' ביד שליח שהרי איכ' פועלי' דבר' אלא שחכמים פני ה' ורגזו יראיו יעשה ולעולם שהפעול' נעשית עז המקום בעמנו וכן תירן הרב נבי תחיות הממים שהיה עז אליהו ואלישע שהבונה היא טעו' תפלתם החיה הקב"ה את המת אף מאליהו דקאמר חי ה' אם יהיה השני' האלה טל ומטר כי אם לפי דברי חוקסה לו דמטע' דנקשר בידו מפתח של נשמים שהדי לא מנינו שהתפלל על זה

וזהו סמימו בנמר' יכבו ליה אקלידא דמשרא לזה מיר' דהענר' הנשמים בעשה עז שליח הכלל נתינת הנשמים אינו בעשה עז שליח ועובדה דל' יהוה הענר' הנשמים אבל לעולם דהדקיק' עז תפלת' מתיים מתיים ומורידים נשמים דהקב"ה שומע תפלת' ועושה רנונס עז עמנו • ומר' ש' יפה כב' ד' הקשה ע' ד' הראב"ד הללו וכתב דהענרת הנשמים נמי נקרא משרת העפעת יע"ש •

והנה

בעקר קושיה הראב"ד אפטר לפרך עם ההיא דאמרי' פ' ב' דבתרא ח' ר' חסדא מיום שחרב בית המקדש אין הנשמים יורדין מאונר טוב שג' יפתח ה' לך את אוניו הטוב בזמן שישראל עוסיין רנונו של מקו' וישראל שרויין על אדמתם אין נשמים יורדים מאונר טוב בזמן שאין יס' שרויין על אדמתם מאונר טוב בעיניו ב' תנאים חדא סיהי עוסיין רנונו של מקום וזאת שנית סיהי שרויין על אדמתם ואע"ג דלא מייטי ראיא חלא לתנאי דבעי' סיהי שרויין על אדמתם דהיינו מדכתיב מטר ארנך ולא לאידך תנאה היינו מטוס דהך מלתא דפשיטא היא דהא הך קרא קאי על מאי דכתיב ויהי אם שמוע תשמע בקול ה' אלקיך אם עשית כל זה יפתח ה' לך את אוניו הטוב הרי מבוחר דהבטחה זו דירודת נשמי' מאונר טוב הוא דוקא כשעוסיין רנונו חלא דאידך תנאה דבעי' סיהי שרויין על אדמתו אינו מבוחר בכחוב היגרך ר' ח' ללמדנו תנאי זה מדכתיב לתת מטר ארנך • הכלל העולה דאיכא שני אוניות דנשמים אוניו טוב ואוניו שאינו טוב וא"כ אפטר ל' דהא דאמרי' דמפתח כל נשמים לא נמסר לשליח היינו דוקא מפתח דאונר טוב אבל אידך מפתח דנשמים שאינם מאונר טוב נמסר לשליח דהא קרא דתיבניה ילפינן דמפתח דנשמים לא נמסר לשליח לא מיידי חלא נשמים דאונר טוב כדכתיב יפתח ה' לך את אוניו הטוב לתת מטר ארנך •

ומלבד

שדברים הללו מגד עמנו ניתנו ליאחר עוד יש להכריח חילוק זה מההיא דאמרי' פ' ק' דתענית תנו רבנן אז נבראת תחלה וכל העולם כולו לבסוף וכו' ארן ישראל משקה אותה הקב"ה בעמנו וכל העולם כולו עז שליח כגא' הנותן מטר על פני ארץ וסולה מים על פני חוצות הרי הדבר מבוחר מתפתח של נשמים של כל העולם נמסר לשליח וטעמא דמלתא מטוס דודאי הא דאמרינן דהו' משקה אותה הקב"ה בעמנו הוא דוקא בזמן שישראל שרויין על אדמתם לא בזמן שרוים אוכלי' נחלותיה דלא יתכן שהב"ה בעמנו יסקה לנוים המתקדים בהיכלו וכיון דישראל שרויין על אדמתם ועוסיים רנונו של מקום הנשמים הם מאונר טוב ומטוס הכי הקב"ה משקה בעמנו מטוס דמפתח זה דאונר טוב לא נמסר לשליח אבל כשהוא משקה לכל העולם דאינם מאונר טוב אפילו בזמן שישראל עוסיין רנונו של מקו' כדכתיב ארנך דהיינו ארץ ישראל משקה על ידי שליח מטוס דנשמים הללו שאינם מאונר טוב מפתח שלהם נמסר לשליח ובסוף פ' דתעניות אמרינן אמר רבה לדידי חזי לי האי רידייא כו' ופרס' האי רידייא מלאך המתוכה על הנשמים כך שמו • הרי מבוחר שיש מלאך ממונה על הנשמים וכן בפ' דיומא אמרינן ויש לומר ים אף רידייא ופרס' מלאך המתוכה על השקית הארץ כו' יע"ש •

וראיתי

למס' כפ' ב' דנדה שהביאו אגדה זו דשלשה מפתחות לא נמסרו לשליח וכמב' בסוף דבריה' ואף כרי' שהיא סר מיטרה אינו עושה חלא ברשות הקב"ה • ודבריהם המוהים הם בעיני דאטו ידקומי סר על כרד וגכריאל ער

סר של אם הם עושים דבר חלא ברשות חליה שיעשה דבר בפנים ממעל ועל הארץ מפתח בלתי רשות ארון הכל ואם כן מה הפרט יש בין כרי' סר המטר לשאר המטרים • אך לפי מה שאמרנו נוחח דמאי דאמרי' דמפתח של נשמים לא נמסר לשליח הוא מפתח דאונר טוב אבל נשמים של אונרות נמסרו לשליח ואפס' דאותו השליח כרי' שמו או רידייא ומאי דאמרינן דלכל העולם חזן מארץ ישראל משקה על ידי שליח הוא על ידי חלו דהיינו כרי' או רידייא • ובגמרא פ' ק' דתעניות תניא ר' אליעזר אומר כל העולם כולו ממי חוקיינוס שותה שנאמר ואז יעלה מן הארץ ח' ל' ר' יהושע והלא ממי חוקיינוס מלוחים הם ח' ל' מתמתקים הם בעיניו ר' יהושע אומר כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה שגא' למטר השמים מפתח מים ע"ב • ולפי מה שאמרנו חלו וחלו דכרי' חלקים חיים שהנשמים שהם מאונר טוב שהם עז הקב"ה הם ממיומי העליונים שאינם נריכי' תיקון שהם מתוקים מעננס והנשמים שאינם מאונר טוב שהם עז שליח הם ממיומי חוקיינוס והם מלוחים וממתקים בעיניו • ודאימי' בילקוט פרשת בראשית עלה דקרא דאידך יעלה מן הארץ דבזמן שישראל עוסיים רנונו של מקום הם שותי' ממים העליוני' אך בזמן שאין ישראל עוסיים רנונו של מקום הם שותים ממימי חוקיינוס והן הדברים שאמרנו •

והנה

לפי מה שאמרנו שיש שני מיני נשמים האחד הוא מאונר טוב ומפתח זה לא נמסר לשליח חלא הוא ביד הקב"ה והב' מאונר שאינו טוב ומפתח זה נמסר לשליח מה שהקשה אחכא השתא לוטא דמשה לא מקיימא כו' קוביא מעיקרא ליתא דמא' שאמר משה רבינו דבהיותם עובדי עז וענר את השמים היינו שלא ירדו נשמים מאונר טוב דהכי קאמר וענר את השמים דומיא דמה שהבטיח דבהיותנו עוסיים רנונו של מקום יפתח ה' לך את אוניו הטוב את השמי' לזה בא ואז' דבהיותם עובדי עז וענר את השמים אבל לעולם דאפטר שירדו נשמים אך יהיו מאונר אחר שאינו אונר טוב והנשמים שהיו בזמנו לא היו מאונר טוב כי אם מאונר אחר • וכוה נוחח מה שאמר אליהו ח' ה' אם יהיה השנים האלה של ומטר מטוס דאינו הכריח דע"כ נשמים הללו אינם מאונר טוב שהרי עובדי עז היו וכתיב וענר את השמים חלא דמאי דאונר מאונר טוב ומטוס הכי אמר ח' ה' אם יהיה השנים האלה של ומטר מטוס דנשמים הללו שאינם מאונר טוב נמסרו לשליח ומס' לקח מפתח של נשמים הללו בידו וכוה נתייבבה קושיה הראב"ד וכמבואר •

והנה

בזמן שהנשמים יורדין ואין אנו יודעין אם הם מאונר טוב או לא גריך לידע מה הוא המבחן והנה בזמן שישראל עוסיין רנונו של מקום אז מלתא דפשיטא היא דהנשמים הם מאונר טוב וכן להפך אך בזמן שאין אנו יודעין אם עוסיין רנונו או לא ואנו רואין נשמים יורדין המבחן לידע אם נשמים הללו הם מאונר טוב או לא דבר זה מתורנו של הראב"ד למדנו אותו שהקשה עלה דמומרא דרבו יוחנן דנ' מפתחות לא נמסרו לשליח אחאי לא חשיב פורענותו כל רשעים דכתיב יפתח ה' את אוניו ויניח את כלי זעמו ותי' דרא' דלא חשיב פורענותן של רשעי' מטוס דאטכחן פורענותם של רשעים עז שליח כדכתיב וינח מלאך ה' ידך במחנה אשור וכו' ורא' דכתי' פתח ה' את אוניו ויניח את כלי זעמו לכלותם קאמר ואפטר שאין כלותם עז שליח כי אם ביד הבורא כי אז יהיה המכונן חזק ונ' לפי שאינה חלא ליוס הדיון ואינו חמיד מטוס הכי לא חשיב ליה עכ"ד ועיין מה שכתבנו בזה בדרך ענג •

באופן

שלמדנו שכל דבר שהוא ע"י הקב"ה בעצמו הוא בתכלית מה שאפשר הנה כי כן לענין הנכס שאמרנו לידע הפכפך אם הנשמים הם מאונר טוב או מאונר רע הנה הוא גם כן בזה האופן לאם הנשמים הם מרובים ויש שפע גדול או ודאי שהם מאונר טוב וכיון דהם מאונר טוב הוא בתכלית מה שאפשר אבל כשהנשמים אינם מרובים אז הם ע"י שליח • וכבר ביארנו שפתח של נשמי שאינם מאונר טוב נחסר לשליח •

ובזה

נכח לכונת המאמ' והנה דבר ידוע הוא שאחאב היה חכם גדול וכדאיתא בפרק חלק שהיה שונה פ"ה פנים בתורת הכהנים • והנה אם היה מוכריע אחאב ללשונת דמשה לא נתקיימה משום דאנו רואים לאיכא נשמים פעולם ומה אחר דבזמן דעובדים ע"י ועבר את השמים • כבר ידע אחאב שאלוהים היה רוחא קדושא וז' בנקל משום דכבר ידע שיש שני מיני נשמים האחד מאונר טוב והשני מאונר רע וירדו נשמים ומה שאמר משה רבינו ועבר את השמים היינו שלא ירדו נשמים מאונר טוב והנשמים שהיו בזה אחאב לא היו מאונר טוב • ולזה בא אחאב והכליע תירוץ זה בתוך קדושתו ואמר לוותא דמשה לא נתקיימה דאלו משה אחר וסרתם ועבדתם אלקים אחרים ועבר את הכתוב ולא יהיה מטר וההוא נברא ארץ על כל תלב ותלב ע"י ולא שבק ליה מטרע לתיוול מיסנד ליה בלומר מריבויו הנשמי' שהיו בתכלית הריבוי וכמו שפרטו ורבויו נשמים כאלו ע"כ הם ע"י של הקב"ה דכל דבר שהוא על ידו הוא כסופע גדול וכיון שהוא על ידו הם מאונר טוב ומשום הכי משקה על ידו לפי שפתח זה דלונר טוב לא נחסר לשליח ואם כן נמצא דקבלת משה לא נתקיימה שהרי אנו רואים שאפי' בזמן שעובדים ע"י יורדין הנשמים מאונר טוב • ואלוהו זכור לטוב הבין כונתו של אחאב ואמר לו הו' ה' אלקי ישראל אם יהיה הנשים האלה של ומטר כי אם לפי דברי ואם כן ע"כ שלא בטובתך תריך אתה להודות שנשמים הללו אינם מאונר טוב שהנשמים של אונר טוב כבר נעצרו משני קללתו של משה דאי אמרת בשלמא דנשמים הללו אינם מאונר טוב כיחא שאני עונר אותם ולוקח המעכה בידיו וכמו שאמרנו יהבו ליה אקלדא דמטרא לפי שנשמים שאינם מאונר טוב מפתח שלהם נחסר לשליח אבל כפי דבריך שאתה רונה להכריח מנד דכיו הנשמים שנשמי' הללו הם מאונר טוב איך אני עונר אותם ולוקח המעכה בידיו והלא מפתח דנשמים דלונר טוב לא נחסר לשליח כדכתיב ופתח ה' לך את אונרו הטוב באופן שקושת הראב"ד ודברי אליהו זכור לטוב הם שפה אחת ודברים אחרים •

ועל

פי' הקדמה זו יובן מאי דאמרין בסוף שרק חלק דרש' ההוא נבילאח קמיה דרב חסדא משל דלחיהו למה הדבר דומה לנברא דטרקיה לנליה ואכדיה למסתחיה ע"כ • ועירט רש' דטרקיה לנליה עסנר עשר שלו ואכדיה למסתחיה כך עשה אליהו נטל מפתח של נשמים שהיה הסער ולבסוף אבד מפתח של נשמים שלא נפתח הסער על ידו דכתיב לך הראה אל אחאב ואתנה מטר ולא כתיב ופת' מטר ע"כ • ויש לדקדק דמה הפרש יש בין אומריו ואתנה מטר לאומריו ופת' מטר והלא אפילו אם היה אומר ופת' מטר הנותן מטר על פני ארץ הוא הקב"ה דלחיהו איך לו אונרות מטר ועוד דע"כ הונרך התקום לאלוהו שהיה הדבר ברובו כדי שתקיים שבושתו שאמר חי ה' אם יהיה הנשים האלה של ומטר כי אם לפי דברי ואם לא היה הדבר ברובו אלא יתקבל היה בא לדי שבושת שקה וא"כ נמצא שהסער נפתח על ידו דלחיהו ואם כן תוה ליה למימר לך הראה אל אחאב ופת' מטר • אך עם מה שאמרנו כיחא דמה עסנר

שענר אליהו היינו מפתח של נשמים שאינם מאונר טוב לפי שהנשמי' שהיו מאונר טוב איך בידו דלחיהו לטוגרם לפי שאומר מפתח לא נחסר לשליח וכשאמר לו הקב"ה לאלוהו לך הראה אל אחאב ואתנה מטר כונתו הייתה שאין לו כורך במפתח שהוא בידך להוריד נשמים לפי שהיה רונה להוריד נשמים מאונר טוב שהוא בידו של הקב"ה והוא שאם ואתנה מטר דומה למה שאמרנו שארץ ישראל משקה אותה הקב"ה בעצמו מדכתיב הנותן מטר על פני ארץ הכי כמי מדקאמר ואתנה מטר הוא בעצמו והיינו מאונר טוב וטעמא דמלתא לפי שפעה התקום שכוונתו פעולתו שיעשה אליהו בהריגת כהני' הכעל יחזרו ישראל בתשובה ויעשו כולם פ"ה אחד ויאמרו ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים וכיון שהם עושים רגובו של תקום הנשמים יורדים מאונר טוב וא"כ נמצא שלא הונרך המקום למפתח שלקח איהו בשבושתו והיינו דקאמר שדומה איהולנברא דטרקיה לנליה ואכדיה למסתחיה ה"כ חשיב כאילו נאבד מפתחיה דלחיהו שהרי לא הונרך המקום למסתחיה דלחיהו : והנה לכאורה יקשה למה שאמרנו לדעת רש"י דאמרנו ואתנה מטר רונה לומר מאונר טוב שהוא על ידי הקב"ה שלא נחסר מפתח שלו לשליח וחוקנו ורועותיו מתאי' דאמרין דא"י משקה אותה הקב"ה בעצמו וילפינן לה מדכתי' הנותן מטר על פני ארץ דהא כתיב ונתתי מטר ארצכם בעתו ואמרין בספרי ונתתי אני בעמתי ולא על ידי שליח אימתי ארצכם ולא בשאר הארצות וקרא תיירי בזמן שישראל אינם עושים רגובו של תקום וכדאמרין בפ"ו דברכות אמר ר' שמעון בן יוחאי בזמן שי"ס עושים רגובו של תקום מלאכתו נעשית ע"י אחרים ובזמן שאין ישראל עושים רגובו של תקום מלאכתו נעשית ע"י עצמך שנאמר ואספת דגנך ע"כ הרי דמוקמינן לקרא דואספת את דגנך בזמן שאין ישראל עושים רגובו של תקום ואם כן היכי קאמר ונתתי מטר ארצכם והלא כבר בדרנו דבזמן שאין ישראל עושים רגובו של תקום איך הנשמים יורדים מאונר טוב •

וקודם

כל דבר יש לתמוה בסוגיא זו דכדכרו דהיכי מוקמינן לקרא בזמן שאין ישראל עושים רגובו של תקום והרי בתחלת הפרשה כתיב והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם וגומר ואם כן איך לך עושים רגובו של תקום גדול מזה וכבר תמהו המפרשים בקושיא הלזו • ועוד אני מדקדק דכפרסת שמע כתיב בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך ואלו כפר' יהיה אם שמוע כתיב בכל לבבכם ובכל נפשכם ואלו בכל מאדכם לא כתיב • והנה לפי פסגן של דברים איפשר לומר עם הדין דאמרין צדק ב' דפסחים תניא רבי אליעזר אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך אם יש לך אדם שממונו חביב עליו מנופו לכך נאמר בכל מאדך ולפי זה כפרסת שמע שהיא אזהרה ליחיד אינטריך לומר בכל מאדך לפי שאפשר שימצא איזה יחיד אשר לבו בל עמו וחביב עליו ממונו יותר שנופו לכך נאמר בכל מאדך אבל כפרסת והיה אם שמוע שהיא אזהרה לרבים לא יתכן שרבים יוכלו בסברא זאת הנפסדת שיהיה ממונם חביב עליהם יותר מנופם ומשום הכי לא אינטריך לומר בכל מאדכם דכיון דכתיב בכל נפשכם מכל שכן בכל מאדכם אך לפי דרכינו יובן באופן אחר • עוד יש לדקדק דמה שסיים הפסוק ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואמר' בספרי עשב בשדך שלא מטרע להביא עשב מן המדבר וכבר הביא רש"י דרשא זו בפירושו והוכרחו לזה מפני שאררבה יותר טוב היה שבשדה שלי שהוא זורע בו זרעים ואילנות שלא יזנח עשב לבהמה אלא עשב הבתה יביאי איתו מתקום שאינו בר זריעה לזה הונרכו לומר שגם זה בכלל צרכם שלא יהיה להם שורח

בחי' • אך לפי אותה סוגיא דמנחות נראה דפשיטא דמי טלוינו
אוכל פירותיו טבלין אינו מכרוו עליו לשבח אבל הכא מיירי
דמי טהיה יכול למתא טנדקי כדי ליפטר מן המעשר ואינו עושה
וכבר נתבאר כמה כאמרו גזיה מטום בעלי כוסין טעמיה סיס
לו קרקע' הרבה הם על זמנא ומקם טנדקי ליפטר מן המעשר
וכבר נתבאר גם כן בכל דבר טהא פרהסיא זילא ביה מלמא
לעטיר לבקם טנדקי כדי ליפטר מן המעשר אבל דבר טהוא
בגנא נחמד העטיר דמקם טנדקי ליפטר מן המעשר ועל זה
אמר רבי יוחנן דעטיר דדרבו לחוס על רוב טעטרותיו ומעטר
פירותיו בגנא דלא זילא ביה מלמא והיה יכול לבקם טנדקי
לפטור פירותיו על זה הקב"ה מכרוו עליו לשבח ואומר ראו
בריה סיס לי בעולתי דאף טהוא עטיר והוא בגנא דלא זילא
ביה מלמא אפילו הכי אינו מקם טנדקי לפטור פירותיו אלא
אדרבה מחייב אותם במעטר ומעטר פירותיו וכדפתיבנא •

והנה כדון זה המירוה נהני דפוטור מן המורה נחלקו בזה
אבות העולם דכונת הטור הוא טזה לא נאמר אלא
בישראל שמכר פירותיו לנוי אף לאחר טהביאו טליס ומרחם גוי
בטטרו מן המעטר אבל גוי הממרח פירות ישראל טלא מכרם
לנוי לא נפטרו אף הרמב"ם זל חולק בזה וס' דאף גוי הממרח
פירותיו טל ישראל טלא מכרם לנוי נפטרו מן המעטר וכמבואר
בדבריו כט"א מהלכות תרומות יע"ט • וראיתי להרב בעל בית
חדש טרגה להכריח סברת הטור מהא דאמרינן בדפון טישראל
עושים רכובו טל מקום מלאכתם נעטית על ידי אחרים אלא
משמע דכל מלאכתן נעטית עז גוים ואין בזה טום נד לפוטורן
מתרומות ומעטרות ולידי לא קשיא כלל להר"ם מסוגיא זו חדא
דע"כ לא קאמר הר"ם דאף בפירות ישראל מירוח הנוי פוטור זא
בגוי הממרח ברשות ישראל אבל בגוי הממרח טלא ברשות יכרל
אף הר"ם מודה דאינו פוטור ויש בזה אריות דברים אין כאן
מקומם וכבר פיר' דר"ק בקרא דועמדו ודים דהיינו מעמלן וא"כ
לא נפטרו פירותיה' מהמעטר ועוד דאחי דפוטור אינו טל מירוח
טהוא א' מהמלאכות אבל טאר המלאכות דהיינו חדש וזרע וקצר
ועטר ודם וצירד וטון והרקיד כל אלו אינם פוטרים מהמעטר
ואם כן הא אינטריכו הניים טיעטו לנו מלאכות אלו •

ומעתה נבא לבנות הכתוב על פי סגדת הרמב"ם זל והיה
אם טמוע טתמעו אל מנזיה וגומר אהבה את ה'
אלהיכם בכל לבבכם וכל נפשכם טתמם דריקים אבל בכל
מאדכם לא קאמר לפי טכחמנוס אין להם אהבה ולא טח' טיס
בהם עון אטור טטא אלא טמבקים טנדקי ליפטר מן המנזיה
בטביל ממונס וכהיה דאמרינן הטם דמכניסים פירותיהם דרך
גנות וקרפיסין כדי לפטורו מהמעטר בטביל כהסים על ממונס
לזה אמר ונתתי מטור ארבעם עתו כלומר אל יעלה בדעתכם
טיענרו הטמים מלהוריד מטור וכהיה דאמרינן בט"ק דתעניות
אמר רב חסדא אין הנטמים נענרו' אלא בטביל ביטול תרומות
דמעכרות טנאחר ביה גם חוס וצולו מימי טלנ ותנא דבי רבי
יפתעל בטביל דברים טניויתו אטכנס בימות החמה ולא עטיתם
נזלו ומכס מימי טלנ ע"כ • וזהו בא הכתוב לומר דהא לימא
דהם מיירי במי טחויב פמעטר ואינו מפרים אבל במי טעוטס
טנדקי כדי להפטור מן המעטר אינו בכלל סוג זה ואין הטמים
נענרים מלהוריד מטור בטביל זה ולזה אמר ונתתי מטור ארבעם
דמלמד טאין הטמים נענרים זאת ועוד אינו כותן המטר טהוא
מאונר טיב טאינו נמטר לטליח אף דעז מה אעשה לך ואספת
דינג טלא אמן לך אותה ברכה דועמדו והים טאוך אתך לך
זדים טהיו עובדי' אותך להנניח לך מחבולה אחרת כדי להפטור
מן המעטרות דסייעו טפטלח איתם טיעטו המירוח כדי טיפטר
דככלמא

טורה לילך למדבר להביא עטב לכהמה • ונתתני דאם כן אין
כדר לפסוק זה דמתחלה כתיב ונתתי מטור ארבעם עתו טהוא
כזמן טישראל דריקים וכמבואר ואחר כך כתיב ואספת דנגד
דמיירי בזמן טאין ישראל עושים רכובו טל מקום ואחר כך חזר
הכתוב ואחר ונתתי עטב בטדך טכפי דברי רז"ל מיירי בזמן
טישראל עושים רכובו טל מקום טהבטיחם הכתוב כלא יטרומו
לילך למדבר להביא עטב לכהמה ואם כן הכתוב מיירי במלך
והדיוט ומלך •

ונראה דיוכן עס מאי דכתבו התוספות טס דהאי דאמרינן
דקרא דואספת דמיירי באינם עושים רכובו טל
מקום לעולם דמיירי בעושים רכובו אלא טאינו עושים רכובו כל
כך ואינם דריקים גמורים והכריחו זה ממאי דאמרינן כתיב
ואספת דנני וכתיב ואספת דנגד ומירכו כאן בזמן טישראל
עושים רכובו טל מקום כאן בזמן טאין ישראל עושים רכובו הרי
דדבר תוכרח דמלכתוב דנגד דמיירי בדריקים אלא טכטביל
טהינם עושים רכובו כל כך כתיב ואספת • והנה סמוך למאמר
זה אמרינן א"ר יוחנן מטום רבי יהודה בר אלעאי בא וראה
מה בין דורות הראשונים לדורות אחרונים דורות הראשונים
היו מכניסין פירותיהן דרך טרקטתין כדי לחייב במעטר דורות
האחרונים היו מכניסין פירותיהן דרך גנות והלכות כדי לפוטורן
ען המעטר דא' ר יוחנן אפ"ן הטבל מתחייב במעטר עד טיראה
כפי הבית דכתיב בערתי הקדש מן הבית ע"כ • ולפי זה מאי
דאמרינן דהך אינם עושים רכובו דמיירי בדריקים הכונה היא
דמבקים טנדקי כדי ליפטר מן המנזיה כגון זה דמכניסין
פירותיהם דרך גנות כדי לפוטורם מן המעטר דאף טהדון כך
היה דכתיב בערתי הקדש מן הבית מ"ח אין טסק טאין זה רכובו
טל מקום דודאי רכובו טל מקום הוא טתחייבו במעטר כדי
טטביל חלקם הכהני הלויים טהם ממרתיה' ה' וכדאמרו כפר' המכלת
דמלאכה אטכחיה לרב קטינא דמיכסי טדינא אחר ליה קטינא
קטינא טדינא בקייטא וטרכלא בסיתא זינית מה טהא עליה
ואצרי דהכי קאמר ליה טנדקי למיפטר נפטך מנינית הרי טאך
טהדון כן הוא דסדינא בקייטא וטרכלא בסיתא טטורים מן
הנינית מ"ח אינו מן הראוי לבקם טנדקי ליפטר ממנזיה טהם
טטרי מלכת' דחמנא מנזיה זינית טמע טינה דרננוו הוא טנקיים
מנזיה זינית והמבקים טנדקי ליפטר ממנזיה קראו אינו עושה
דרכו טל מקום והמבקים טנדקי לקיים מנזיה ה' נקרא עושה
דרכו טל מקום וכבר האריך בזה הרב בעל העקידה זכנא ככל
אמר אמרו יע"ט • ובפ' דמנחות אמרינן דדבר טורה מירוח
הנוי פוטור מן המעטר אלא דמכמים גזרו דמירוח הנוי לא יטטור
גזרה מטום בעלי כוסין ופרטן בעלי כוסין טיס להם קרקעות
הרבה וחטים על רוב המעטר' ויתנבוו לגוים ויתרחבו ומפקע
מתעטר • והקטו לזה חי הכי גבי חלה נמי ליגזור דלגזול גוי
לא ליפטר מטום בעלי כוסין ומירכו חלה אפטר דאפי ליה פחות
מה' רביעיס והקטו תרומה נמי אפטר דעבוד כר' איטעוה דאחר
מנזרים אדם על טבוותו ומכניסה בתוך טלה ומירכו הטם
פרהסיא זילא ביה מלמא טכא בגנא לא זילא ביה מלמא •

ובזה יוכן מאי דאמרינן בפרק ערבי פסחים אחר ר' יוחנן
ג' הקב"ה מכרוו עליהם בכל יום על רווח הדר בכרך
ואינו חוטא ועל עני התחורר אבייה לבעליו ועל עטור המעטר
פירותיו בגנא ע"כ ופירש דס' מכרוו עליהם לטבת ע"כ • ויש
לפתוח למה אין הקב"ה מכרוו על העני המעטר פירותיו ועוד
דמה טכא הוא זה המעטר פירותיו בגנא ואינו אוכל טבלין
טהם מיתיה עדי טמים ואם כן מי טיס לו ערלה וכלאו הכרם
ואינו נהנה מהם יברונו עליו ואם כן כל היום כולו כרווח קרי
בחי' •

לכסלמא העושים רצונו של מקום שאינם מתקשים טנדקי להפטר מהמעט' אני נותן להם זרים שיעבדו אותם לפי טעם ידי הזרים יעשו מלאכות אחרות אבל המירוץ יעשו אותם בענשם זכרתי כי בראש ועוד אעשה לך זכות עשב בסדך וגם זה עונש כיון שאתה מבקש טנדקי להפטר מן המעשר שאם היה העשש במדבר ולא בסדך היה לך תחולה אחרת להפטר מהמעשר דהיינו מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה ולא הוא בסיפא לך מלתא לפי שהיה לך טענה כיון שאין לי עשב בסדי מי יוכל לטרוד במדבר לבקש עשב לכך אחר ונתתי עשב בסדך דהשתא כסיפא לך מלתא טובא מאחר שיש לך עשב בסדך למה אתה מכניס תבואתך במוץ שלה באופן דכל הכתוב הזה מיידי בחד נושא דהיינו שהם נדיקים אלא טעושים טנדקי להפטר מן המעשר והקב"ה מפר מחשבות ערותים לכלתי טעוניה ידיהם תוסיף אבל לעולם הם עובדים את ה' כל לבבם וככל נפשם ומס' אחר ונתתי מטר ארבעה דהיינו מאונר טוב שלא נמטר מפתח שלו לסליח *

ובזה

יוצן מאי דאמרינן בפ"ג דתעניות כשאמרו לחובי המעטל שימלל שירדו נשמים וענ עונה ועמד צתוכה ואמר לפניו רבונו של עולם בניך סמו פניהם לפני כאני ככן בית לפניך נכבד אני בשמך הגדול שאיני זו מלאך עד שתרחה על בניך כו' וירדו לכסוף נשמי רגון ברכה וגדבה כו' וכלה לו שמעון בן טטח אלמלא חובי אתה נזורני עליו כדוי שלא היו שנים כשני אליהו שמתחת של נשמים בידו לא נמלא סם שמים מתחלל על ידך ע"כ * ופרש' שאם אליהו היה נכבד שלא יהיה מטר ואתה נהבעת שאין אתה זו עד שירדו נשמים נמלא סם שמים מתחלל דזה או זה באים לידי טבועת שוא ע"כ * ויש לדקדק דזה חובי נקרא חילול סם שמים ולא היה ליה למימר לא נמלא שאלה אחד מכס בא לידי טבועת שוא * עוד יש לדקדק בדברי שמעון בן טטח דאמר אלו היו שנים כשני אליהו דמה ענין הסנים לכאן לא היה ליה למימר לא או אדם כאלהיו היה נכבד לא נמלא סם שמים מתחלל אך כפי דרכיו אתי שפיר דאלהיו המפתח של נשמים שלקח לא היה מאונר טוב לפי שמפתח של אונר טוב לא נחסר לסליח ואם כן אפשר היה למקום לקיים טבועת סייה וימלח כשכיל חובי נשמים מאונר טוב טעל איתו אונר לא היה יכול אליהו ליטבע לפי שאותו מפתח לא נמטר לסליח אך טענת שמעון בן טטח היא אלו שנים כשני אליהו שהיה יוכוח בין אחאב ואלהיו דאחאב היה רונה להכריח דלטותא דמשה לא נתקיימה מטענת ריבוי הנשמי' והיה רונה לו' שהנשמי' שבזמנו היו מאונר טוב וכמו שאמרנו ואלהיו סכל מחשבתו ואמר כנתקיימה קללת משה והנשמים שבזמנו לא היו מאונר טוב והכריח הדבר ממה שלקח מפתח של נשמים ואם כן אם היה מוריד נשמים מאונר טוב כשכיל טבועתו של חובי נמלא סם שמים מתחלל שיחזיק אחאב בסבתו שיאמר דקללתו של משה רבינו לא נתקיימה ואותם הנשמים שבזמנו הם מאונר טוב וראוי לדבר שלא הועיל טבועת אליהו לפי שהיו מאונר טוב ואותו המפתח לא נחסר לסליח ואין לך חילול ה' גדול מזה *

או

כאמר באופן אחר על פי דרכו של רש"י שפירשתי דנמלא סם שמים מתחלל הוא כאחד מהם היה בא לידי טבועת שוא ונדקדק עוד בזה כאמר **למען** בן טטח אבל מה אעשה' שאתה כבן המתחטט לפני אבי ועושה לו רצונו דאם חובי המעטל היה חייב כדוי למה בשכיל תוארים הללו נמכס מלגדותו ואם כונתו היא דלפי שהיה אדם גדול לא רנה לכדומו וכדאיתא בספר אלו מנלחין אחר ר"ל ת"ה ספרה אין מנדין אותו כפרהסיא שנאמר וכל יצו לא היה לו לומר אלא אבל מה אעשה שאתה אדם גדול

ב תורה א יב

במרה וכדאמרינן נהירו לך הני שמעשתא כשמי חובי המעטל ועוד דלנע' אומרי' לו הכבד ושב ככיתך וכמו שכתבו הפוסקים ז"ל * אבל כדאם שכונתו של שמעון בן טטח היא לפי שמנינו שכניסרל אינם עושים רצונו של מקום אין הנשמים יורדי מאונר טוב ולזה אחר אלו שנים כשני אליהו שנמנעו הנשמים מאונר טוב ומפתח של אונר אחר הוא ביד אליהו לא נמלא מאחד מכס בא לידי טבועת שוא דאי אחרת כשלמא טלא היו הנשים כשני אליהו שנמנעו הנשמים מאונר טוב היו יכולים להתקיים כ' הטבועות דכשכיל חובי היה מוריד נשמים מאונר טוב אבל אלו שנים כשני אליהו אחד מכס בא לידי טבועת שוא אבל מה אעשה שאתה מתחטט לפני המקו' ועושה לך הנגזר כבן המתחטט לפני אבי ועושה לו רצונו סכל מה ששאל מאביו נותן לו הוליצו לרחוק בחמיו ועושה לו שוטפני בנגוז ועושה לו תן לי אנושים ונותן לו וגם אתה לפני המקום כל מה שאתה רונה נותן לך שאפילו היו שנים כשני אליהו וקיימה רונה שירדו נשמים מאונר טוב היית מורידם וכיון שאתה יודע בעצמך שיש לך מעלה כזו סכל מה שאתה רונה המקום מקיים דברך נמלא שאתה בטוח כשנכבד שאפילו שנים כשני אליהו לא היה סום אחד מכס בא לידי טבועת שוא * ושמעון בן טטח ידע כל זה מהמעשה שאירע שכתלה בענה חובי והתחילו הנשמי' שיטפין ואמר לא כך שלתי אלא נשמי בורות שיחיו ומערות והתחילו ליהד בועץ וחזר ואמר לא כך שלתי אלא נשמי רגון ברכה וגדבה שהם נשמים מאונר טוב * הרי שאף שכתלה לא ירדו נשמים מאונר טוב מכל מקום היה חובי כבן המתחטט לפני אביו סכל מה שרונה נותן לו אף חובי לא רנה בנשמים שאינם מאונר טוב אלא בנשמים שהם מאונר טוב שהם נשמי רגון ברכה וגדבה ועושה המקום רגון נמלא שחובי הוא בטוח שאפילו שנים כשני אליהו אין אחד מכס בא לידי טבועת שוא * והו סלחו לו בני לספת הנזית עליך נאמר ותנור אומר ויקם לך ועל דרכיך ננה אור ע"כ * ומנינו שהנשמים נקראו אור כדאמרינן בפ"ק דתעניות א"ר אמי אין הנשמים נעפרים לא כשכיל גול שנאמר הן על פנים כס' אור ואין אור אלא נשמים שנאמר יפן עליו ענן אורו * וכונת דמלבד דתנור או ויקם לך יתר ע"כ על דרכיך ננה אור כלמי' שהנשמי' באו כפי דרכיך שאתה עושה רצונו כל מקו' כלומר שפלו הנשמי' מאונר טוב ולא כפי דרכיך רדור אלא על דרכיך ננה אור דהיינו נשמי רגון ברכה וגדבה *

הלא

מעשה עת האקם ואשימה עיני למאמר הקודם הוא אחר גדול יום הנשמים כאפילו ישועה פרה ויבה בו ופרש' מליני זכות כננסין לפייו פ"ום הנשמים שזכור ל' שועה מתוך שעת רגון הוא * הרי בהדיא שום הנשמים הוא שעת רגון * ואיכא למידק מהא דאמרינן בפ"ו טוערין דף ל"ב בבא לא גזר תעניתא ביומא דטיבא מטום שנאמר ככוח בטנו לך מעבור מפלה וכבר עמד על זה הרב מהר"ם ופה סדה בראשית פרשה ז' ס"ד ד"ה שהיה תורף דיה לחלק דתם בענין לחוד בלא נשמים * ואפשר שזהו כונה הכתוב באיוב ס' ל"ח הפדים לטב קולך ושפעת מים פתסך ודוק :

דרך הערבה דרוש ב"ב

בכילהא

פרשת ותרד ואל ואתם תהיו לי מחלכת כהנים כביכול חובי מטימד ואינו מכליט עליכם אלא אני וכן הוא אומר הנה לא יגום ולא ישן שומר ישראל *

מארהב

ה' ישראל לסגולתו לסיכד הרבה להם תורה דרכה דרבי כועס וכל נתיבותיה שלום כיכול הכתוב

ל I3 הכתוב